

АВАНГАРД

ІЛЮСТРОВАНИЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

З РІЗДВОМ

ХРИСТОВИМ

АВАНГАРД VANGUARD

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить що два місяці.

bi-monthly
Official Press Organ of
The Central Committee,
the Ukrainian Youth Association
(in exile).

Редакційна Колегія: мгр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я.,
мгр. КОВАЛЬ О., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор),
мгр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., проф. САГАН З., д-р Б.
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу:

«Авангард», 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2.,
England

Адреса Адміністрації: "Avantgarde", 72 Bld Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ та представників «Авангарду»:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
Canada.

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Mr. W. Maykowsky,
51 Northcott Rd.,
Labour Park, N.S.W.,
Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Ukrainischer Jugendverein,
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne,
26, rue de Montholon
Paris 9e, France.

Sr. Jose Pawlyschyn,
Catia Alta Vista,
Calle Transversal 2A N-11B
Caracas, Venezuela.

Sr. Bohdan Bilynskyj (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytvynovych
Casilla de Correo 70
Encarnacion, Paraguay.

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ

Стор.

О. Коваль: З Різдом Христовим! . . .	3
Ж. Процишин: Ялин-ка . . .	6
М. Шашкевич: Квіт-ка дрібная . . .	10
З. Саган: Проблеми виховання . . .	11
І. Вовчук: Навчімось любити! . . .	20
О. Заклинська: Зеле-ний спів . . .	26
М. Мироненко: Чим є козацтво в нашій іс-торії? . . .	27
О. Заклинська: Дві різьби-пам'ятники . . .	38
З ЖИТТЯ І ПРАЦІ СУМ-у	44-60
П. Марченко: Успіхи Музичного Інституту . . .	61

Рік XV

Ч.: 6 (64)

1961

*Дорогі Подруги
і Друзі — Члени СУМ-у
Читачі нашого журналу!*

*На святочний період —
Різдво Христове, Новий Рік
і Водохрещення —
Бажаємо вам усього доброго,
щастя і найбільших успіхів
у всіх починаннях спрямованих
на добро особисте і наше національне.*

Христос народився!

**Центральна Управа СУМ-у
і Редакція та Адміністрація «Авангарду»**

З Різдвом Христовим!

О. КОВАЛЬ (Голова ЦУ СУМ-у)

Рік-річно християнський світ, а український нарід зокрема, зустрічає Свято Різдва Христового з почуттям особливого святочного настрою і надії на краще майбутнє. Подібно, як дві тисячі років тому, людство очікувало приходу на світ Спасителя, так і в сучасну добу кожний християнин пов'язує з Різдвом Христовим свої сподівання і свою віру в покращання людської долі, в новий прихід Христа. І якесь підсвідоме відчуття, чи голос віків в нашій душі, кажуть поновляти що-року нашу віру і наші душевні бажання, бо до нас сходять з небесних висот Той, хто задля нас став чоловіком, щоб відтак принести себе в кровну жертву для нашого відкуплення.

Для нас українців, а в тому і української молоді, Свято Різдва Христового має свій окремий чар і своє глибоке значення, може навіть інше, ніж для інших християнських народів. Свято Різдва Христового є для нас нагодою для обміну наших найщиріших побажань не тільки в особистому відношенні, але, передовсім, і це вже ввійшло в традицію, ми бажаємо собі взаємно, щоб новонароджений Дитя-Ісус «дарував волю, вернув славу нашій Неньці-Україні». Наші терпіння, наш тернистий шлях народу ізгоя, наші поневіряння в світовій діаспорі і в умовах жакливого поневіряння народу в Україні, де і «молитись ворог не дасть», відкривають в нашій душі болючу рану, котра робить нас чутливими на кривду і несправедливість, на облуду і фальш, на підлість і зраду, що стали панівними атрибутами сучасного світу. Тому наші святочні побажання мають своє окреме підложжя та свій суспільний, а не лиш індивідуальний характер.

Та не лиш згаданий вище негативний момент має вплив на характер наших душевних бажань. Ці наші бажання впливають також з нашої української різдвяної традиції, що зуміла надати Різдву характер свята загально-суспільного з його питомим українським кольоритом в звичаях і обрядовості. Факт ходження від хати до хати з колядою, чи вертепом є тією найважливішою суспільною рисою наших різдвяних святкувань, яких майже не зустрічається серед інших народів. Вистачить згадати, що в Україні, не зважаючи на терор і офіційне безбожництво, нарід, а в тім числі і молодь, не перестають влаштовувати Свят-вечора,

не забувають поздоровляти себе старим «Христос Раждається!» та колядувати пісень, що передавались поколіннями з роду в рід. Свят-вечірньої зірки виглядають з тугою всі: розлучені на силу родини, батьки на заслання в Сибірі, сини і дочки на цілих землях в Казахстані, інші на каторжних роботах в колгоспах і заводах. Чейже принесе вона якусь зміну! Не може ж бути так, щоб неправда взяла назавжди верх над Правдою, бо це суперечить самій суті Різдва Христового. Це ж Христос — втілення Правди, а Він прийшов на світ, щоб визволити його з кайданів гріха, з пут неправди. Тому вся надія на Нього, на Спасителя, що своєю надприродною силою дасть тріумф Правді.

Ї ми тут на чужині, далекі простором, але близькі духом до несповної України, намагаємось усіми силами зберегти традиційний український характер Різдва Христового, так як винесли його ми, чи наші рідні з України. Ми також шукатимемо тужливо свят-верічної зірки, щоб зустрітись на ній поглядом з нашими батьками, ровесниками і з ближчими та дальшими рідними в Україні і поза нею. В нас також лунатиме крилата коляда і пригадуватиме тим, хто вже вбрався в чужу шкіру, що пора збиратись до нашого Вифлеєму шукати і поклонитись Правді. Хай не ховають по струсячому голови в пісок, а мужньо і з вірою нехай віднайдуть себе між тими, що присяглись за всяких умов служити великому Ідеалові Правди.

На застелених святочних столах в нас не забракне правдивої куті, а крім родинної свічі, ще й друга світитись буде за героїв, що життя своє склали в боротьбі проти новітніх Іродів за український нарід і його святу правду і свободу. Наші душевні прагнення доповняться ще більшою силою віри, ще могутнішим бажанням прзці й боротьби за осягнення ідеалу української нації, щоб на звільненій українській землі знову залунала різдвяна колядка і на хвилях етеру звіщала світові народження вічної Правди. Тоді щойно зазвучить в повній своїй красі і силі наше прекрасне: «Розумійте народи і покоряйтеся, бо з нами Бог».

А покищо новонароджений Христос вимагає від нас нових зусиль, збільшеної жертви, посвяти і витривалости, якими було сповнене Його святе життя. Він поставив себе за приклад до наслідування і своїм життям довів, що перемога Правди приходить у висліді непохитної віри, трудів і терпінь та постійної боротьби зі злом.

З Різдовм Христовим хай буде нашим побажанням і нашим спільним бажанням не зблудити зі шляху, що веде до рідного Вифлеєму і донести туди несплямленими наші пранори і наші чисті серця, як найцінніший наш дар!

Христос Народився!

Ж. ПРОЦИШИН

Я Л И Н К А

Із Збірки «МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ»

Ось гляньте, як до свят-ялинка, грайно прибраної,
дитячі руки тужно простягнуті...
Та забাগнеться їм пізніш Великої Ялинки,
— звелять за це замкнути їх в тюрму...

Ранком, напередодні свята, появилася в келії довго вичікувана ялинка. Коштувала вона клопоту та труду немало: «фамілія» добувала її так, як у старих казках добувають зачаровану царівну з-поза тридесятого моря, із-за тисячної гори. Якщо рахувати тих п'ятнадцять галузок, якими вона пишалася в келії, то була вона найменше в п'ятнадцятеро переплачена. За кожную її суху галузку можна було би купити на світі куди кращу, більшу та ряснішу ялинку.

Але, на щастя, не було в келії такого в'язня, який хотів би перевантажувати собі голову такими безцільними економічними обрахунками. Ялинка не втратила в очах «фамілії» ні дрібки того чару, яким віяло від неї ще тоді, коли вона була щойно смілим проектом із дуже малими виглядами на успіх!..

Не відняв їй краси та поваги також фунт в'язничного порошу, що його принесла вона на своєму чубі. Видко, недбало несла її в'язнична служба і вона поневолі низько кланялася немитій долівці, запопашеним і заправученим стінам коридорів.

Зимовий день біжить на одній нозі. «Царівна» приміщена в правому куті келії, мовчки ждала, поки лицарі не кинуться її приборати.

Лицарі знаходяться біля куснів зазделегідь нарізаного кольорового паперу та великих грудок пережованого хліба, що лисніє від товщу та краски. Прикраси, що їх лицарі чіпляють на худі рамена »Царівни«, зовсім не нагадують ялинкових прикрас із кришталльної пінки, вироблюваних по фабриках на світі. Передовсім, їхній питомий тягар без порівняння більший та обтяжує надмірно тонкоруку »Царівну«. Все ж таки це не які-будь прикраси, бо в кожній з них спочиває душа одного із »лицарів«.

Відтак приходить черга на велику матову жарівку, що дивним дивом збереглась у келії. Самозванчий електромеханік Коробій зручно причіпає її до вершка ялинки. Ялинка має запевнений привітний вигляд.

Вам, мабуть, відома гарячка молодої голови: розпалена до білого уява, овидні силуети велетнів і дрімне мереживо надхнення, наче блискавки в бурю.

Без тієї гарячки в молодих людей, не попадали б вони ніколи у в'язницю за політику. Та нема ліку на цю недугу, тим більше тоді, коли їй дружбує невідступний, завойовницький погляд у майбутнє!.. На лихо, в'язниця має ту прикмету, що уява корчиться в ній та насякає тером долівки; очевидні велитні люблять перемінюватися в дрібну мишу нудьги, що кошмарно вовтузиться на рудих ґратах, а блискавки надхнення часто потопають у бляшанці казенного борщу, вареного на деревному оцті та соді!.. (Лишається тільки завзяття!..)

Цього вечора не було нікого в келії, в кого уява не загорілася б наново від ялинкових свічок, дрібна мишва нудьги не переродилася б у фантазійні силуети, а блискавки надхнення не ожили би на вид правдивого святвечірнього борщу!..

* *

Гульняк розвів рукою по кучугурах печива та солодошів, що залягали на поличках, на столі, навіть на ліжках і весело всміхнувся:

— Потіштесь, хлопці, тим, що дорога громадськість не забуває про вас хоч у свято!..

Коробій, що заїдав кутю:

— В цьому саме й річ, що у свято!.. Чи не могла б вона розложити свого святочного припливу сентименту на будні?..

— І хоч щодня присилати по трохи куті з медом!? — глузував Даньчак.

Повечерявши, всі хвалили кухаря за те, що добре вмів... пригріти вечерю. Засвітили свічки та жарівку на ялинці й окремо поставили в кожному з двох вікон по дві воскові свічки, прибрані стрічками.

Відтак, у Фантазійному настрою посідали або полягали довкола »Царівни«.

Бойцун балакав:

— Хай живе молодість, п'ю за її здоров'я!.. (Символічний рух випивки затуленою в трубку долонею).

Пішла низка тостів:

— Я п'ю за її чесність: бо ж вона й ошукає і вкраде й обманить найкращого приятеля, щоб тільки стати в пригоді Нації...

— Я — за її ніжність! городник не плекає найкращих рож з такою ніжністю, як вона свої мрії та ідеали. Дарма, що її ніжність та жорстока ненависть — це одне, і що вона з насолодою може точити кров із серця скептика!..

— Я п'ю за її легкосердечність! Замість відкладати денно золотого до каси ощадности та забезпечити собі старість, вона вкладає рожеву квітку у вилогу сурдута, ходить недільним кроком поміж людьми праці й будня та не думає про вечерю й нічліг!..

— Наші батьки сидять при святочному столі та жу-
ряться, що їхні діти нерозумні, бо якщо б були розумні,
то не »сиділи б«... Я п'ю, братця, за нерозум молодости.

Співали коляд. Та не проспівали ще й одної як лунко прозвеніли у візитирку чиколотки дозорця:

— Пригадую, що не вільно співати!

Співали »п'яно«, але це не допомогло:

— Тихо, бо буде погано!

Гульняк обурився:

— Чого ж хоче від нас оце мурло? Невже ж не проспівати нам строфи, бо не вільно!? Давайте, співатимемо голосніш...

Грянула струя голосів.

Дурбан намагався втихомирити співаків.

— Не будьте зулюсами! Начальник поводитьсь з вами як джентельмен, а ви новою авантюрою хочете подякувати йому за його виrozumіння!..

З Дурбаном погоджувався глузливий Даньчак:

— Я пропоную, щоби ми перестали співати, зате написали заяву лояльності до начальника. Дурбан, думаю, згодився б понести її завтра начальникові!..

— За ялинку!...

— За ялинку!...

— Добра вигадка, начальник переконається тоді, що ми теж джентельмени, а Дурбан не потребуватиме за нас соромитись!..

Дурбан побагрів і сів мовчки оподалік ялинки.

* *

Лежали — з руками, сплетеними під головою та з очима, розширно вдивленими в освітлену ялинку — і співали юнаки вже не колядних, а революційних пісень.

В їхньому співі не було вже наївно-дітваської задиркуватости. Від осяйної картини ялинки загорілися у душевних просторах — ялинки з давноминулих літ, коли вони ще призимками бігали довкола них і простягали дрібні руки до порозвішуваних іграшок. Ялинкові свічки займалися вогнем і пахло від них смолоскипом бунтаря.

* *

Злопотіли десятки ніг біля дверей, закланцав ланцюг, стукнула колодка, скрипнув одвірок і бура хвиля ключників рвонула в келію. В одну мить станула навпоперек келії барикада з ліжок і лавок. На барикаду незручно дряпалися ключники та від швидких ударів в'язнів падали з неї, мов грушки.

Поволі й по одному дозорці витягали в'язнів з-поза барикади і тягнули їх по сходах униз, до казеньок. Дурбана, котрий сидів у кутку та гірко роздумував про дурноту своїх товаришів, взяли останнього. Його не тягнули по сходах за ноги, зате розмахували при кожному закруті сходів і швирили вниз мов лантуха... Йому допекла мандрівка до казеньки найболючіше з усіх.

Поміж поломаними »меблями« й розбитою посудом лежала в густому сумерку понівечена »Царівна«. На блідому віконному тлі майорів її вершок із надщербленою жарівкою. В партері, по казеньках лежали в темряві її нещасливі »лицарі«.

За ґратами стояла морозна ніч, горою встелена зоряним розтоком, а долі — м'ярко-вабливим світляним килимом міста.

З вікон казеньок линула пісня...

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(1811-1843)

Квітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
— Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мені долю,
Щоб я зацвіла,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щоб я згорнула
Весь світ до себе!

— Доню-голубко!
Жаль мені тебе,
Гарная любко,
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде;
Краса змарніє,
Личко зчорніє,
Головку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде. —

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ І ЛЬОЯЛЬНІСТЬ ДО КРАЇН НАШОГО ПОСЕЛЕННЯ У ВИХОВНІЙ ПРАЦІ ЮНАЦТВА СУМ

Проф. Зенон САГАН

Мабуть, не існує більш складного питання у нашій праці з дітьми і молоддю, як те, що поставлене у назві моєї статті. Ми, виховники і провідники відданої нам під опіку сумівської молоді, чуємо з усіх боків питання: «Як Ви розв'яжете справу батьківщини? Маємо дві батьківщини, чи одну? Америка, Канада і Україна, чи Україна, Канада чи ще як?» Такі питання ставлять не тільки батьки, а й самі діти, особливо, коли самостійно починають думати. Такі питання ставлять також представники американського автохтонного світу, журналісти, педагоги та інші. Хоч відповідь на це питання виглядає дуже просто, однак ніхто не здобудеться ще на ясне ставлення цієї справи, Ми, звичайно, даємо вимінаючу відповідь, залежно від того, хто нас питає. Якщо діти, ми, звичайно, даємо одну відповідь, якщо питають представники чужинецьких офіційних установ, тоді даємо іншу відповідь.

Таким чином постає своєрідне крутіїство, чого не сміє бути в молодечій виховній організації.

Поки шукати за відповіддю на поставлене питання, слід зупинитися над тим, як виглядає у нас на практиці проблема батьківщини. Я дозволю собі навести конкретні приклади різного підходу до цієї справи.

В одному з наших літніх таборів, виховника запитали старші (16—17-літні) юнаки: «Чи вважати англійську мову за свою, чи чужу?» Виховник відповів на питання питанням: чи юнаки вважають, в тому випадку Канаду за свою батьківщину чи за чужу? Юнаки в унісон відповіли, що Канада — це чужина. Тоді виховник на це: «Ви помиляєтеся, хлопці. Канада наша батьківщина і ви ростете для того, щоб стати її оборонцями, щоб зайняти відповідальні пости в урядах і установах. Чейже не є чужинцями такі люди, як міністр Старчевський, сенатор Вал і Гнатишин. провінційний міністр Яремко, і інші. Саме тому й англійська

мова — це наша друга рідна мова. А Україна — також наша батьківщина, бо звідти наш рід, віра, культура і звичаї, звідти наша українська мова. Її треба любити і пізнати, бо це мова славного нашого народу». Не всі юнаки погодилися з аргументацією виховника, та згодом він і сам мав сумніви, чи пояснив він так, як слід.

Зовсім інший приклад: один з наших батьків недавно писав до мене і пояснював, чому він не дав своїх дітей ані до СУМ, ані до Пласту. Ці організації, мовляв, виховують дітей для України, а не для Америки. Жити доведеться все таки в Америці. Він не хоче мати дітей з роздвоєними душами. При тому доказував, що американці не такі наївні, щоб згодом не вичути, що хтось, у тому випадку його сини, тільки підневільні працівники в американській системі, що вони душею деінде. Це пошкодить у їх життєвій кар'єрі.

Тридцять років тому один український селянин подібно пояснював мені, чому він не віддав своїх дітей до українського дитячого садочка, мовляв, там виховують дітей для України, а це прямою лінією веде до тюрми. Він воліє виховувати дітей для себе. Така життєва філософія не врятувала згодом ні його самого, ні його дітей. Вони були знищені большевиками. Ще інший, обляючи мене національним шкідником, переповів свою власну життєву трагедію і на милість Бога закликав нас усіх завернути з дороги і почати виховувати наших дітей виключно на американських чи канадських патріотів. Інакше ми діємо на шкоду наших дітей. Доказ на те — його власна трагедія. Ось вона: Чоловік приїхав з жінкою і двома синами сюди після першої світової війни. Сам він був свідомим українцем. Заклав собі крамничку і жив непогано. Старався, щоб хлопці були добрими українцями. Вони навіть говорили по-англійському не дуже хотіли. Були спосібні. Готувалися до життєвої кар'єри. У школі завзяте боронили права України і поширювали правду про неї. Хтось підкинув їм Гітлерів «Майн Кампф». Це звернуло загальну увагу. Хлопців викинули зі школи, преса зчинила галас про те, як українці виховують своїх дітей. Покупці збойкотували крамницю. Батько продав її за абищо, перенісся в іншу околицю і став фізичним робітником. Хлопці виреклися українства, поженилися з чужинками і їх діти не знають, якого вони походження. В них чужинецькі прізвища. Їх життєва кар'єра пропала. Вони фабричні робітники.

З того висновок: виховуйте своїх дітей так, щоб ви самі не напители їм біди.

Інші батьки теж заступають подібний погляд. Вони наводять інші приклади. Колись, мовляв, дуже добре були організовані в Америці німці. Всі вони дістали дуже боляче від американської влади. Це сталося тоді, коли погіршилися зв'язки між Америкою й гітлерівською Німеччиною. Таке, мовляв, буде з нами, якщо ми будемо продовжувати нашу дотогочасну роботу. Ліпше за погоди завернути з дороги. Хтось там наводив ще приклад японців. Після Перл Гарбор американці не питали навіть хто з них роджений в Америці, а хто ні. Вивезли звідти кілька сот тисяч і ці люди щойно тепер скаржать рішення американської влади таки до американського суду. Що з того, що вони ці процеси виграють. Виграний процес не може покрити втрати найкращих років життя, які довелося провести в злиднях. Ще інші голоси дораджують нам наслідувати жидів. Вони, мовляв, мають практику, як себе вести в діаспорі. Вони в Америці — американці, в Канаді — канадійці, в Англії — англійці і т. д. Однак всюди вони залишаються жидами. Ніхто з жидів не каже, що така чи інша країна не є його батьківщиною. Робимо так само й ми.

Годі, особливо з цього місця, полемізувати з поодинокими поглядами і я не маю наміру того робити. Я тільки частинно торкнуся цих справ, і то трохи пізніше. Торкнуся настільки, наскільки воно виглядає мені доцільним для вирішення цієї теми.

З'ясування цієї проблеми було б неповне, якщо б я не навів зовсім протилежних поглядів. Чимало батьків наших вихованців підходять до цієї справи зовсім протилежно. Вони кажуть: залишімо всяку двозначність. Не Бог і якась анонімна батьківщина повинно бути нашим гаслом, а Бог і Україна! Ми льояльні до країн нашого замешкання так довго, поки вони льояльні до нас. Наша любов призначена Україні. Для всіх інших ми можемо мати і плекати пошану і толерантність. Ми можемо навіть пропагувати включування нашої молоді в тутешнє організоване життя, однак тільки для того, щоб краще служити справі. Якщо згодом доведеться з того приводу терпіти, то нам це не першина! Те, що з того приводу від нас багато відпаде, — неважне. Відпаде полсва, здорове зерно завжди залишиться. Пробуємо своїх сил!

Мабуть, не потрібно доказувати, що цей другий погляд більше промовляє до ментальності, до душі кожного українця.

Коли ж хтось із нас ще в минулому терпів за те, що він любив своє рідне і діяв в тому напрямі, то він має вухо відкритє тільки для цієї другої концепції і, мабуть, не багато слухати схоче про можливість якраз протилежних концепцій. Протилеж-

на концепція, в очах багатьох наших людей, це прямо національна зрада, або в кращому випадку опортунізм, шкідливий у рівній мірі тут, як був шкідливим у нас на рідних землях.

Якже ж тоді нам бути і з чим підходити до наших дітей і юнацтва? Не забуваймо про те, що наше становище складніше, ніж становище жидів. Вони мають довгі віки практики, як жити і вести себе в діаспорі, а ми ще не найшли належної відповіді на те, чи ми проминаюча еміграція, чи таки тривка діаспора. Жиди дуже сильно відрізняються окремішністю від довкілля саме своєю расою. Крім цього, вони мають свою власну національну релігію і ритуал, що зуміли зберегти у всіх можливих умовах.

Релігія підказала жидам легенду про те, що вони — діти вибраного народу. Вони від колиски при звичаються думати тільки категоріями месіаністичної вишестості. В протилежності до такої життєвої настанови, у нас глибоко, бо в підсвідомість, в'їлося почуття меншевартості і нахил гнутися, куди вітер віє. Тип «русина», чи «малороса», наставленого лизати руку, яка його б'є, у нас не перевівся.

В практиці ми не проявляємо нахилу зберігати навіть наш обряд і його питоменності. Найголосніше домагалися недавно календарного зрівняння з латинцями якраз діти т. зв. старої еміграції, а в багатьох околицях нова еміграція приєдналася до того зарядження, без одного слова спротиву. Проявили якусь незрозумілу покірливість для того, щоб нічим не відрізнятись від довкілля. Завтра ми знову щось таке приймемо і так діло відчужування від рідного буде поглиблюватися.

Ми не жиди, ми українці, з усіма нашими добрими і поганими прикметами і тому рецепти, що виправдалися в жидівській практиці для збереження їх окремішності, для нас не підходять.

Готуючися жити в умовах тривкої діаспори, мусимо плакати серед нашої молоді почуття українського патріотизму, бо інакше нас не стане. За кілька поклінь, хіба пам'яткою по нас останеться кілька церков з трохи іншим обрядом, та декілька, з чужинецька «спелованих» прізвищ. З тим миритися не можна. Наше гасло, а воно zarazом наш основний закон і виховний дороговказ — це Бог і Україна.

Якже ж тоді представити Україну нашим дітям і як з'ясувати їм їх обов'язки до Неї? Україна — країна стародавньої культури, де на кожному кроці стрінемо безліч пам'яток її давньої слави і величчя. В Україні майже кожний шматок землі — свідок давніх боїв в її обороні, це святе побойовище, де наші предки продовж довгих століть змагалися з різними ворогами нашої віри й культури.

Україна — це своєрідна Мекка всіх людей українського роду, байдуже де вони народилися і як вони освоїли українську мову. Це святість, яку при сприятливій нагоді потрібно відвідувати, а заразом перед тим, поки туди вибратися, необхідно пізнати все те, що українське. Якщо, які, відвідають Україну, застануть там багато не такого, як вони собі уявляли, то це тому, що всякі окупанти обдирали Україну, свідомо нищили сліди її великої і славної бувальщини. Обов'язком кожного українця, тобто людини українського походження, зробити максимум можливого, аж до самовідречення, щоб піднести Україну на належну їй височину.

Залишитися працювати для України напостійно, навіть з виреченням вигід — це почесний обов'язок, до якого кожний українець мусить готуватися від раннього дитинства.

Якщо ж обставини так складуться, що не буде можливим служити Україні в Україні, то треба докладно знати чого хоче український народ на своїх рідних землях і старатися йому допомогти дійти до мети.

Що воно таке український народ? Хто він такий?

Український народ це мільйони людей одної крові, раси, віри, культури і традицій. Це дуже благородний народ. Українці мають багато благородних прикмет, що їх Бог поскупив іншим народам. Українці гостинні, жертвенні, дуже музикальні, розмилувані у волі, готові до посвяти тощо. Культура і звичаї українського народу одні з найблагородніших. Український народ видав із себе великих воїнів, геніїв поезії, починаючи з автора «Слова о полку», мистців, учених, акторів, подорожників і т. п. Коли український народ знайшовся у труднощах, то це також тому, що ми міряли наших сусідів своєю власною, тобто благородною міркою і дали себе обманути. Наслідком того прийшла неволя і нехайна боротьба за відвоювання волі. Ця боротьба не закінчена. В ній мусять взяти участь всі українці, байдуже, де вони живуть і чиїми громадянами вони стали. Питання, як допомогти?

Вороги українського народу скористалися з нагоди, що ми втратили свою державність і тим самим втратили спроможність контактуватися з офіційним чужим світом безпосередньо, почали поширювати про нас всяку брехню. Ця брехня вкорінилася в писаннях і наукових творах чужинців, залила енциклопедії і державні архіви. Нашим обов'язком ці речі спростовувати. Не соромитися виступати відкрито і голосно домагатися поправок глибоко вкоріненої брехні. Доброю поведінкою приєднувати собі самому і своєму народові приятелів, яких нам все ще не вистачає. Свідомо стреміти до того, щоб діставатися на ключеві позиції і

звідтам працювати всебічно для України. Це завдання молоді. Ці речі мусять бути глибоко передумані виховниками. Вони самі мусять мати належне уявлення про Україну і належно розуміти завдання молоді тепер і в майбутньому. Для того, вже в ранньому віці необхідно зазнайомлювати юних сумівців з українськими державними ідеалами і нашими завданнями в цьому пляні. Крім цього, треба плекати глибоку любов до України через основне пізнання її історичного минулого, її культури, мови, мистецтва тощо. Україна в уяві молоді, яка її небачила, мусить вийти святою, обітованою землею, для якої треба трудитися і на яку треба заробити всім тим, що виявиться можливим: працею, жертвенністю, а коли буде потрібно, то і зброєю.

Якщо в такій, тобто ідеалістичній, площині поставити Україну, не забуваючи при тому про практичні вказівки, як їй служити, то тоді не може бути конфлікту і проблеми двох батьківщин. Тоді скажемо ясно: батьківщину дає якомусь народові сам Бог, з відомих тільки Йому причин. Українському народові Бог призначив на батьківщину Україну. Якщо ж ми опинилися в країнах нового поселення, то це маємо завдячувати людям. Ми знайшлися поза межами України і з зовсім ясних причин не можемо туди повертатися бодай тепер. Всеодно батьківщиною нам залишиться таки Україна, бо того ніхто з людей, ані наші вороги, ані приятелі змінити не можуть. Країни заходу прийняли нас до себе і дали нам змогу, якщо не жити, то веретувати. Ми народ культурний і такий, що добре розуміє обов'язок вдячності. Ми льютьні до країн нашого поселення. Ми шануємо і мусимо шанувати їхні закони, ми виконуємо всі повинності, які на нас ці закони накладають. Однак ми мусимо пам'ятати ще про одне: Захід зробив нам добро, погодившись, щоб ми, чи наші батьки сюди прибули. Однак ці країни не вийшли на тому зовсім погано. (Це з американська кажучи, не такий то вже поганий бізнес). Ми принесли з собою нашу стару культуру і звичаї і зробили їх доступними для всіх. Ми сталися добрими робітниками країн нашого поселення, умовими працівниками, вояками, політиками і діємо в користь та розбудовуємо їх. Тим самим ми маємо право не тільки дякувати за добро, але і вимагати пошани й уважливого ставлення до нас, розуміння наших стремлінь і допомоги. Це тим більше, що наші прагнення не йдуть в розріз з інтересами країн заходу. Ми маємо підставу домагатися також відповідальних становищ таких, як їх мають, напр., ірляндці, що залишилися ірляндцями, помімо канадського чи американського громадянства, таких які мають жиди, які з усіх сил допомагають Ізраїлеві, дарма, що займають часом одні з найвищих державних постів в Америці тощо.

Осталось ще відповісти на одне питання: як бути у випадку конфлікту душевно-політичного? Недавно це питання частинно обговорювала канадська українська преса. Питання стояло так: що буде, коли Канада стане по боці ворогів України? Деякі українці, народжені в Канаді, відповіли на це: «Ми перш за все канадійці і в такому випадку ми будемо тільки канадійцями».

Якщо така відповідь була потрібна для канадійських політичних чинників, сказати б з тактичних міркувань, то ще пів лиха. Чого то не говориться задля дипломатії. Однак, така дипломатія, разом з дипломатичною тактикою, не може викликати нашого захвалення. Краще було нічого не казати, як пописуватися готовими вирікатися свого рідного і діяти на шкоду того, що українське.

Заки відповісти на поставлене питання, розгляньмо реальні можливості подібних конфліктів у нас самих, а що важніше — у наших дітей. Можемо бути впевнені, що Америка, Канада і ін., не рефлектують на жадну частину нашої території. Що найгірше може нас зустріти, це те, що після провалу большевизму, Америка та інші країни заходу можуть стримувати розвал московської імперії, заявляючися за її збереженням, тільки, що з перемальованим шильдом на демократично. Йдучи за рецептою деяких канадійських нащадків неособливої пам'яті тирольців Сходу, що вірно служили цісареві навіть тоді, коли він відвертався від них плечима, нам не осталось б нічого іншого, як прибивати новий шильд до старої московської тюрми народів і горлати при тому, що це вершок патріотизму. Ледве чи такої льояльності вимагала б він нас якабудь західня спільнота. Це була б льояльність раба, що прибиває цвяхи до труни, в якій живцем покладено його брата.

В таких випадках, станувши твердо на ґрунті пошанування закнів країн нашого поселення, ми примінили б легальні засоби боротьби, гарантовані основними принципами демократії і свободи західньої людини.

В Україні справа інакша. Там ми діятимемо згідно з заповідями Христа: «Віддайте Богу, що Боже, а кесареві, що кесарево». Нашим кесарем є ніхто інший, тільки український народ. Добро цього народу диктує закони для всієї української спільноти. Накинених окупантом законів ми не визнаємо, бо вони придумані для забезпечення інтересів гнобителя. Ми боремося за наш праведний закон, подібно, як за нього боровся колись Вашингтон для американців! В Америці зобов'язує американський закон, в Україні мусить зобов'язувати український. Тому, що він ще досі не має зобов'язуючої сили, ми боремося і будемо боротися аж до його встановлення. Український народ в Україні бореться за справжнє народоправство.

Так поставивши справу, ми облегшимо собі працю і, на мою скромну думку, наше сумління буде чисте і спокійне.

Ми ні в чому не зрадімо нашої батьківщини України, ані не зневірімося країнам нашого поселення.

На тому можна було б поставити крапку. Та тут потрібне ще одне, якщо не пост скріптур, то пост діктум.

З заторкненою темою в'яжуться ще інші. Що дораджувати нашій молоді, яка вже вийшла з Юнацтва СУМ і пішла до високих шкіл. Як ця молодь має себе вести, що говорити, коли її питають про її національність і т. п.?

Між нашою патріотичною молоддю ведуться суперечки з того приводу. Частина стала на становищі: «Якщо хтось хоче зберегти своє українство, нехай погодиться з тиз, що американці його відіпхнуть від себе. Тому нема іншої ради: повертаймося обличчям до себе і не звертаймо на них ніякої уваги. Робімо своє діло». Для прикладу наводжено мені таке. В одному з великих українських скупчень наш молодий чоловік, який і прізвище мав таке, що не вказувало на його походження, робив що міг, всаджувався всюди, де вдавалося. Не допомогло. Довідалися, що він українець і відштовхнули від себе.

Друга частина нашої молоді протилежної думки. Я теж. Тому, замість переповідати цю думку, я зразу займуся аналізом першого становища. Якщо хтось із нас чи наших виховників приховує своє походження, навіть, якщо він це робить з розрахунком, що це тактично виправдане до якогось часу, — то він робить велику помилку і ставить себе в дуже незручне становище. Якщо хтось приховує щось, а в тому випадку походження, віру, національність, словом, своє українство, то він цим скоріше чи пізніше зверне на себе увагу. Ті, перед ким оте «щось» приховується, вбачають у цьому нечисту справу. Або це приховуване таке, що його треба соромитися, або мусить там бути щось за кулісами душі. Після того приходить тонка нехить чи бодай обмеженість у поведінці з тією людиною і його можливості зробити добру роботу для своєї спільноти меншають. Меншають можливості теж особистої життєвої кар'єри. Якщо ж хтось явно підкреслює свою українськість, тоді з ним може статися таке. Неукраїнське докільля, вичуваючи в ньому відкрити одиницю, прийме його зразу до себе, або він попаде в середовище, яке в самому принципі вороже до нас наставлене і тут йому вже справді нічого не допоможе. В такому випадку доведеться шукати іншого середовища. На те нема ради. Приховування свого теж нічого не pomoже, бо існує аж надто багато чисто демократичних способів, щоб про кожну дорослу одиницю довідатися все, що кому потрібно.

Існують, однак, людські якості, які можуть зламати всякі

упередження, нехить і навіть ворожість. Які це якості? Це насамперед висока особиста культура, здібності, вміння працювати, вміння стати потрібним і корисним в середовищі, в якому живемо. Найважча справа із здібностями. Це вроджена прикмета і її набратися від нікого не можна. Таких речей не можна навчитися в школі, ані в СУМ, і ніде. Інше діло з особистою культурою. Європейці і неєвропейці часто висміваються з американців за їх малокультурність. Причина насміху тільки частинно виправдана. Американці самі щораз більше цінять людей високої культури. Ми чванимося нашою старою культурою, але дуже часто не вміємо її належно показати. Замість її показувати, ми робимо рівняння в низ і наслідуємо з завзяттям якраз чужу вулицю, своєрідний людський хмиз. Ба що гірше, багато з нас такі наївні, що вбачають у тому вершок лояльності до Америки чи іншої якої країни.

Все те дуже складне питання і настільки важливе, що добре було б його зовсім окремо обговорити. Мені хотілося хоч частинно звернути увагу на одно: від нашої власної постави, трудолюбивості, джентельменства, культури, пошанування самого себе буде у великій мірі залежати й те, як інші народи приймуть нас і визнають за нами права нашої державної та культурної майбутності.

(Вперше друковано в »Записках виховника«)

Олена Заклинська

Д О Л Я

Вітаю щоденно закони життя
зі зміною днів і ночей.
Чергуються тижнів і місяців
[скоки,
пронизані скону й життя віч-
[ним соком,
завдання призначають всім на
[землі.

Хто легше, хто важче одержав
[ярмо
і двигає, дужає сам.
У кого є друг, в того щастя
[і горе —

на двох; хто з відважних на-
[пасника зборе, —
здобуде признання геройських
[чеснот.

Як доля ласкава, — тихенько
[пливуть
життя непрозорі роки...

Всю силу відчує і владу пророка
лиш той, кому доля не дала,
[жорстока,
ні світла, ні щастя, лиш »духа
[печать«.

НАВЧИМОСЬ ЛЮБИТИ!

І. ВОВЧУК

Свою Україну любіть,
Любіть її во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Т. Шевченко

Любов Шевченка до України наповнила все його життя, невіддільне від України. Її він любив не розумуванням про неї, не за щедрі і чарівні дари і не за вигоди, а всім, що має людина, чим вона сприймає світ Божий. Безмежна сила любови стала змістом його життя, наповнювала вірою в перемогу національної правди. »Караюсь, мучусь, а не каюсь«.

Нам — цілій нації: мертвим, живим і непародженим заповіє навчитись так любити, збагнути цілющу силу любови.

Бо хто матір забуває
Того Бог карас.
Чужі люди цураються
В хату не пускають
Свої діти, — як чужії,
І немає злomu
На всій землі безконечний
Веселого дому.

Сказане понад 100 років тому Шевченком було дійсністю правдивою тоді та є тепер. Ми бачили, як не приймали в хату чужі люди, а »свої діти — як чужії«^{*} ставали. Дивуємось, що наших болів за правду українську не хочуть розуміти чужинці, а не хочемо збагнути, що це наслідок нашої кволої любови до »великої руїни«. Нам здається, що своїми сльозами про кривди України світ нас зрозуміє і нам допоможе. А як те розуміння не приходить, ми починаємо повчати світ, що він мав би робити, а самі, в надії на чужу допомогу, мало що робимо, щоб ту руїну наповнити творчим життям, визбутись своєї кволости. Любов творити і в творчому думанні шукає як позбутися лиха, завданого Україні своїми »патріотами«, що ганялись і ганяються за вогнями на »чужому полі«, а в себе плекають малоросійський бур'ян.

^{*}) З промови, виголошеної на З'їзді СУМ-у в Канаді.

Малоросійство — хвороба національного організму, прищеплене переважно верхівці нації імперськими милостями й ласками. За-робляючи ґрунти, гаї і титули дворянські, вона ставала на імперську службу, а свос поле залишалось перелогом. Після Полтавської трагедії імперська лябораторія працювала ретельно і дбайливо над виготовленням отрути і впорскуванням її в націо-нальний організм. Нинішня большевицька лябораторія працює не гірше, а досконаліше. Не в зовнішніх обставинах, менше чи більше сприятливих, я бачу нашу завтрішню небезпеку, але в сій отруті. Ми не визбулися її і у вільному світі. Як часто чужі фальшиві вогники дезорієнтують нас в політиці і в суспільно-культурному житті! Ідучи за ними, ми не помічали, як витворили, живучи в достатках, атмосферу бездум'я. А на-ціональної думи не заступить патріотична етнографія, якої ми міцно тримасмось і хочемо нею дивувати чужий світ, надіючись, що він зрозуміє і допоможе. Не здивусмо, бо світ, в якому живемо і працюємо, визнає нас тоді, коли ми самі пізнаємо себе через об'єднуючий дух високої суспільної моралі, однакового розуміння ворога. Шевченко бачив, що «єдиномисліє» до ворогів і «брато-любіє» — це головні засади в боротьбі нації за відновлення державної волі. Тому й благає нас шукати, плекати і думати як привернути їх. Через брак їх кожне наше покоління починало змаг за визволення від себе. Бувало й так, що, знегувавши досвід попередників, робили, за висловом І. Котляревського, «назворот».

»Що стрійть треба — те ламали;

Що класти в кишеню — клали в рот».

Про програну визвольну війну ми сперечались багато. Шукали винних, а про синтезу не подумали, не подумали й про ґрунтовний перегляд вчорашнього, щоб на ньому в сполучі з нинішньою дійсністю створити проєкцію завтрішнього. У визвольній війні ми залюбки називали полки іменами гетьманів: Богданівський, Полуботківський, Сагайдачного, а слави, духа і дум їхніх не відроджували, не утверджували в інших обставинах. Ні одна нація не утверджувала своєї ідеї державности раптом, одним помахом шабельок. У битвах неминучі поразки. Але поразки ті не страшні, коли ми зуміємо переорганізовуватись. Уміння пере-організовуватись є моральною силою «духа». Коли та сила є, то поразки ніколи не викличуть байдужости і тупого шкалювання самих себе за невдачі. Нинішня дійсність, для якої не вистачас окреслення «вовчизця», як слушно порівнювала 30-ті роки когорта «вісниківців», — настирливо вимагає від нас подумати над пройденим, проаналізувати його холодно, збагнути стан і можли-вості тих, що там, на батьківщині не вгинаються під московським

пресом, і в думках творити сильнішу зброю і вартости для завтрашнього.

Чи не найбільший козак, як хтось слушно назвав Людмилу Старицьку-Черняхівську на процесі СВУ, майстерно зуміла кинути світло на причини нашого бездержав'я в одноактовій п'єсі «Останній сніп» (видання «Вісника», 1958), над чим нам слід подумати.

Дія відбувається після ліквідації Січі, коли імперія посилено взялася впорскувати козацькій старшині малоросійство, принаджуючи її титулами і маєтками. У царських палатах депутатам навіть гетьманство обіцяли привернути. На Різдво в родині січовика, полковника Андрія Нещадима, збираються гості. Хрестини онука. Батько дитини, козацький полковник Семен Нещадим, приймає гостей, розповідаючи їм, як то багато добра обіцяють у Петербурзі, звідкіля він повернувся. Цариця допустила «до ручки» і обіцяла відновити Гетьманщину. Дехто з гостей тихо кепкує з царської «протекції», а інші просять Семена, щоб він при нагоді «кинув» слово і про них за «відшкодування дібр, що сталося під час військових акцій». Старий Андрій Нещадим, батько Семена, працює над рукописом «про акції військові». Несподівано молодий козак приносить листа від побратима старого січовика. Він після поразки разом з багатьма емігрував до Туреччини.

З листа Андрій Нещадим довідується, що його син Семен, з бітви січовиків з москалями, допоміг ворогам перемогти козацтво.

Розмова батька з сином. Син пробує заперечити, але притиснутий батьком признається, що він зробив те з любови — «військо козацьке врятував від страти», потайки перекинувши його до москалів. Вістка і зізнання сина приголомшують старого Нещадима. Він проклинає сина за зраду, а рукопис кидає в піч. — «Все пропало». Вбігає онука Ганнуся. Вона рятує рукопис і клянеться дідові: «Я не забуду неньки. Я її любитиму, любитиму до віку, не пригорнусь до ворогів».

Порівнюючи Семенову любов з клятвою доньки, що заховала дідов рукопис, наша молодь найде шлях вірний для себе. Ідучи тим шляхом, навчиться любити батьківщину всім єством своїм. І на тому шляху найде зміст і велич життя, радість його.

По-різному можна любити вітчизну. Одні люблять її біологічно чи фізично. За її багатства, природні чари, солов'їний спів. Мандруючи на Захід — в невідоме, довелось зустрінутись з одним земляком на Словаччині, коли німці ліквідували большевицьке запілля. Нас кількох мріяли про нав'язання контакту з УПА і організування відділу з втікачів. Розмовляли і розважали над тим. Згаданий земляк з обуренням доводив про химерність

таких мрій. »Хіба ви думаєте, що я не люблю України? Але ж то неможливе, що думаєте«. Це приклад з недавнього. Знаю, що цей земляк швидко і добре улаштувався і вареники з черешнями заїдає після «стейка». Вузька то любов.

Етнічна любов обмежується вузьким колом свого села, волості, а найбільше провінції. Ті, що люблять Україну так, визнають, що все найкраще створено в їхній волості чи провінції. А все поза тим не таке, як мало б бути. На жаль, не визбулись провінційного патріотизму ми і на чужині. Організація суспільно-культурного життя за земляцько-волосним патріотизмом часто зводить на шівця творчі всеукраїнські наміри і почини, гальмує витворення всеукраїнської спільноти, свідомої своїх завдань і повинностей. З такої обмеженої любови часто вміло користають вороги української державности в поборюванні нас. Коли єдино-неділимська московська преса в рік Шевченка почала організовану кампанію (за камертоном «дяді») проти нас, пишучи, що українці з Дніпровщини не «сепаратисти» і не проти цілості імперії, лиш вони і не українці, яких видумали галичани, то ми досі не спромоглися на належну відсіч цієї провокативної і продуманої тактики. Більше того, в інтимних колах були випадки рсзважання: а може й так. Як ще далекий цей патріотизм провінційної любови від державницьких засад, що вказують:

»Де общее добро в упадку —
Забудь отца, забудь і матку,
Лети повинність ісповнять«...

Горе з таким патріотизмом, не визбувшись його, ми не можемо, а утруднимо боротьбу нації, що давно визбулась шкідливої провінційної обмежености. Кажу шкідливої, бо та обмеженість заслоняє бачення цілості, паралізує думи національні і помисли, витворює тупість малоросійського хахла часів Гоголя. І з тієї обмежености користають вороги наші.

Є справжня, глибока любов до батьківщини — політична, всеукраїнська. Кожний член нації для людей, що живуть нею, є дорогий тоді, коли він хоче працювати для цілості. Цініться людину не за земляцьку чи фамілійну близькість, а за уміння працювати, за відвагу і віру в творчого духа нації. Тільки з цієї любов'ю ми можемо стати сильними і зуміємо утвердити національне «хочу» в світі, облеглимо змаг нації за державне визволення. Така любов спирається на ідейно-моральні основи творчого духа нації — не роду і не провінції.

З нею наші лицарі діди, а в наші часи воїни УПА цілість України боронили, боролись не за маєтки, а за правду національну, за віру свою, честь і славу. Другі думи складали і в степи широкі несли їх. Приймали до братства не за ознакою провінційної

близькості, а за ознакою здібності до праці і боротьби. Обставини змагу міняються, а суть, засада організації національного колективу лишаються ті самі. Нинішні обставини, в яких нація бореться за правду свою і людську свободу, вимагають від нас з більшою наполегливістю виробляти в собі складніші соціальні цінності, більшого гаргу духа і розуму. Як вказував І. Франко тим, що плакали на важкі обставини: »Ум гостри, насталою розум«.

Лише з політичною любов'ю, переборовши в собі патріотизм провінції, зуміємо реґенерувати з кращих, відважніших і відданих національній ідеї провідну верству, роля якої завжди була, є і буде вирішальною в житті спільноти, а тим більше в боротьбі за визволення. Чужа »опіка« різних займанців багато попрацювала над обезголовленням України. Цю проблему бачив Шевченко, коли говорив у поемі »Гайдамаки«: »Ідіть, сини, спочивайте, а я піду поміркую ватажка де взяти«. На всеукраїнській політичній любові виростав і оформляється український націоналізм. З нею нація вилонила, в лиху годину другої світової війни, УПА. Думаю, що ми робимо »назворот«, коли ті здобутки замало розбудовуємо.

Л. Мосендз змальовує в одному своєму оповіданні силу політичної любові. Кінчилася перша світова війна. На просторах російської імперії відновились національні держави. Україна обороняла свою державну незалежність від поновного імперіалізму большевицької Москви. Старшина американської армії, українець з роду, довідавшись про ту боротьбу, просить командування відпустити його на невідому йому Україну. Команда здивована, але погоджується. На Україні він вступає до частини національної армії і стає зразковим вояком. Що повело його на цей шлях? Сила політичної любові.

Від батьків багато залежить, яким шляхом підуть завтра наші діти. Чи шляхом Семена Нещадима, чи того земляка, що любив Україну за її вареники і карасі та пісні солов'їні, чи шляхом Ганнуса і героя оповідання Л. Мосендза. Те завтра не за горами. Кожен день наближає нас до нього. І тому не сміємо прожити ні одного дня, щоб не готувати себе і молодь нашу до завтрашнього змагу. Молодь тим більше має думати про своє завтра, учитись політичній любові.

В Україні, стиснутій обручами большевицького імперського централізму, думати трудніше. Там московська політика не дозволяє на політичну любов, замість неї плекається етнографічна любов. Танцями гуцульськими, піснями нашими тішитися не лише імперське нове дворянство в Москві, а й в Нью Йорку показують їх. Малоросійська політика Хрущова викорінює полі-

тичну любов до України. За новим імперським маяченням, що найшло оформлення в проєкті програми КПСС сказано, що «завдання комунізму відповідає вищим інтересам нації».

Так марять у Москві. Інакше думають в народній гушці на Україні. В романі В. Кучера «Прощай море» подано крихітку з реального життя в колгоспі — селі. На село приїздить керівник. Тепер в більшості керують люди прислані «ззовні», імпортовані керівники, як їх називає наше селянство. Він бачить, що корів на фермі годують трухлюю соломою з коровника. Сорокалітня жінка виглядає бабусею. Новий керівник здивований і хоче довідатись, чому так є. На це жінка різко і прямолінійно, як пише автор, кидає присланому: «Не в тім горе, що на лиці змарніла, а в тім, що душа стає, як оця солома».

Відповідь горда, смілива і правдива. Як не нагинає імперська політика наше селянство на московський копил колективізму, воно зберігає своє національне обличчя і душу.

І молодь не мириться з імперським централізмом московського соціалізму, шукає невидимо шляху до національного завтра. Щоб направити оте невидиме в «казьонне» річище, московські опікуни організують диспути. На одному з таких диспутів студенти медичного інституту нехотячи виявили, що імперські штампи, якими намагаються формувати життя молоді, настогидли їй. І на цілих просторах, хмари куряви з яких досягають до Харкова, Львова, а цьогорічної весни навіть до Москви, наша молодь зберігає свою національну окремішність.

Стихийно, невидимо для ворога, формується завтрішний день в окупованій Україні. Чи стежимо за тим і працюємо, щоб збагнути невидиме? Дехто піддається впливам імперської фальшивої статистики і пропаганди. А Г. Сковорода вчив: «Не думай, що невидиме і безсиле те саме. Все невидиме сильніше за все видиме і від невидимого залежить видиме».

Коли хочемо облеглити завтрішний день вільної України і допомогти отим невидимим силам, то навчимося бачити і розуміти їх. Імперія приречена на загибель. Не важно, де зломить вона карка, чи в Берліні, чи в Азії, важно, що під тиском відосередніх сил, від дії отих невидимих нині для світу сил не витримують обруч на імперській бочці. Але розвал імперії ще не гарантує закріплення української держави. Те зроблять волею, думкою і руками українські сили, що знатимуть чого хочуть і якими способами його закріпити і оборонити. Учимося політичної любови. Вона допоможе нам збагнути Шевченкове «ох», яким він остерігав націю від довір'я злим силам, яких не бракує в нинішньому світі.

Та не однаково мені
Як Україну злії люди
Присплять, лукавії, і в огні
Її окрадену збудять
Ох! не однаково мені.

Збагнім це благання, навчимося любити і діяти так, щоб злії
люди не присипляли нас.

Олена ЗАКЛИНСЬКА

ЗЕЛЕНИЙ СПІВ

(присвята Татові)

Моя Україно, зелена, прекрасна,
— не розстаюся душею й на мить. —
У танці, у пісні до Тебе я лину...
від споминів серце щемить.

Моя Україно! Шумна Верховино!
синьо-зелена Твоя височінь...
Дрібна коломийка у танці, у пісні
і в серці гуцулки — легінь.

Карпати з Бескидом Високим і Низьким,
сірі Горгани, Говерлі красо,
Моя Чорногоро, гуцульська Пра-мати,
Черемоша срібна росо, —

Які ви чарівні! Які неповторні
звуки тужіння трембіти з вершин,
веселкові взори прадідного духа,
ви щастя добули з глибин...

Які ви чарівні, які неповторні
тучі і громи верхів, полонин,
у сонці, в мелодіях зроджені сосни
і квіти, й пахучий полин!

Та й спомин про Жаб'є, село найрідніше,
тихо дрімає у серці на дні:
Гуцульська церковця до неба зідхає, —
молитвою близька мені.

Нью Йорк, 19 квітня 1960 р.

ЧИМ Є КОЗАЦТВО В НАШІЙ ІСТОРІЇ?

М. МИРОНЕНКО

(Закінчення з ч. 62-63/1961)

ІСТОРИЧНА РОЛЯ КОЗАЦТВА В НАШИХ ДНЯХ

Влітку 1917 року в Києві сталися дві події історичного значення і історичної науки для нас, живих.

Одною з тих подій був приїзд до Полтави до Києва командира сотні кавалерії одного з кавалерійських полків російської імператорської армії, В'ячеслава Липинського. Він з українців-вояків того розкладеного імператорського полку сформував під своїм командуванням сотню. Черниці одного з полтавських монастирів вишили для сотні хоругви і сотник В. Липинський приїхав у Київ до Військового Секретаріату Центральної Ради з рапортом: зачислити сотню до складу Української Козацької армії. В Генеральному Секретаріаті Військових справ йому було наказано вернутись до Полтави і сотню розпустити домів. Сотник В. Липинський цей наказ виконав, а сам вернувся до приватного життя.

В. Липинський, історичний і фізичний нащадок традиції реєстрового козацтва, лояльно спробував відновити цю традицію і коли йому сказано, що «реєстрові» непотрібні, він вернувся на своє місце, **зійшов з політичної сцени**. Якої сцени і яких часів — літо 1917 року в Києві!

В той час, коли В. Липинський рапортував у Генеральному Секретаріаті Військових справ, без відома того Секретаріату і тим більше без жодної його згоди і дозволу, на околицях Києва українці, солдати імперської армії, формувались в Козацький Полк ім. Гетьмана П. Полуботка. У перших днях липня, через кілька днів після відомої візити прем'єр-міністра «Свободної Росії» з його міністрами до Києва, у висліді якої появилася другий універсал Ц. Р., полк ім. Полуботка в Києві, столиці України і серці нації, підняв повстання проти «москалів і зрадників», як про це було написано у відозві-проклямачії полуботківців. У гострих боях на площах і вулицях Києва ключеві позиції ворога було захоплено, понад 300 москалів з добрих частин гарнізону Києва (офіцерська школа, кавалергарди) було вбито і поранено, кілька тисяч роззброєно і взято в полон. Опанувавши місто, командування Козацького Полку ім. Полуботка рапортувало про перемогу Центральної Раді і стало до її розпорядження.

Тут уже Військовий Секретар не міг розпорядитись так, як то було зроблено з В. Липинським. Полуботківцям подяковано за службу для України і наказано вернутись в кошари, а охорону Києва передати другому «українському» полкові ім. гетьмана

Богдана Хмельницького, який в час боїв з москалями полуботківців був «незв'язаний». Полуботківці виконали наказ і вернулись в кошари. Вночі кошари Козацького Полку ім. П. Полуботка були оточені московськими військами, яким з наказу Ц. Ради «реєстровий» полк ім. Богдана Хмельницького повернув зброю і звільнив з полону, та цими ж «реєстровиками» і під прикриттям артилерії і кулеметів московської сили оточення Військовий Секретар Ц. Ради зайшов у кошари і запропонував полуботківцям скласти зброю та відправитись негайно на фронт захищати свободну Росію і разом з нею вільну Україну».

Частина полуботківців тієї ж ночі, прорвавшись крізь кільце оточення, втікла з кошар, друга частина, в числі 2.400 людей, під ескортою гармат і кулеметів московського кавалергардського полку, була відправлена без зброї на фронт, при чому москалі у пімсту за те, що були побиті і роззброєні, по ешелоні (залізничний поїзд) відкрили кулеметний вогонь, коли поїзд рушав, і вбили та поранили кільканадцятьох полуботківців, роззброєних.

300 найбільше впертих і непокірливих полуботківців було посаджено у знамениту й до наших днів московською Лукіянівську в'язницю у Києві. А команда Січових Стрільців, сформована Євгеном Коновальцем, Лукіянівську в'язницю і ув'язнених у ній полуботківців охороняла.

На ранок після зв'язування полуботківців прем'єр-міністр Центральної Ради телеграфом рапортував А. Керенському, своєму господареві, що «заколот бунтівників і дезертирів у Києві силами руских й українських військових частин гарнізону здушено і порядок відновлено» (Цитую з пам'яті телеграму В. Винниченка).

Інцидент з В. Липинським мало кому відомий, бо він, зрештою, й не має жодного реального історичного значення. Це був жест наївного ресстровика, що справді думав, що ресстровики це й є справжнє козацтво. Таким же історично наївним він і вмер. будучи переконаним, що тільки через «ресстрово-козацьку» Україну вона здобуде волю.

Дію полуботківців натхнув і цією дією керував історичний інстинкт нації, інстинкт, що ніколи не помиляється. У політичному хаосі Києва літа 1917 року — море блакитно-жовтих прапорів, вуличних демонстрацій, профанацій Т. Шевченка (співання Заповіту під «караулом» московського гарнізону), політично дезорганізуюча і морально розкладаюча вакханалія військових з'їздів, на кожному кроці вишивана, гопако-танцююча, у шароварах вулицю замітаючих, напідпитку «ріднесенька» просвіто-освітняська Україна, — треба було мати гаряче серце і гостре чуття, щоб не загубити голови. І в цій вакханалії пролунало коротке і чітке: «Геть москалів і зрадників». З тексту відозви полуботківців видно, що її укладала ледви елементарно письменна людина (багато правописних помилок), але ж яка ясна проникливість і розуміння найглибшої істини історичної трагедії нації і діагнози становища: «Геть москалів і зрадників».

Це був гасло-універсал самостійності України, як органічне продовження діла, початого першою історичною згадкою про козаків 1492 року.

І тому «реєстровики» 1917 року, яких Москва ласкаво вволила до «реєстру» свого включити, чесного, але наївного, а тому потенційно небезпечного реєстровика В. Липинського післали з його козаками «додому», а козаків-полуботківців «реєстровики» своєю «укрїнськістю» підступно приспали і серед ночі і сна захоплених зненацька на розправу москалям видали.

МАХНО І НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА

Історично в ті самі дні, календарно трохи пізніше, у Москві між В. Леніним і Нестором Махно, який повертався з Сибіру на Україну, відбулася довга розмова про завдання розвитку та пілі Української Соціальної Революції, що на Україні Нестор Махно збирався проводити. Підкреслюю, що Н. Махно говорив з Леніним не про Українську **соціалістичну** революцію, а про **соціальну**. Ленін, що обіцяв Махнові свою підтримку і співпрацю, як тільки Махно від нього вийшов, сказав присутньому при розмові здається Склянському: «Або цей чоловік для нас зробить великі прислуги, або краще б нам було його пристрілити негайно». З таким резюме Леніна про себе Н. Махно поїхав на Україну. І через дуже короткий час «співпраці» з Леніним, Ленін почав висилати до Махна «експедиції», щоб Махна вбити. Махнова розвідка ці «експедиції» умлівіч відкривала і зміська розстрілювала. Махно писав Ленінові «дружні» листи, що це не по «соціалістичному», «не дружне» та й марно висилати тські «експедиції» та «непотрібно нищити людей». Чи Ви, читачу, мимовільно не згадуєте листа Запорозжців до турецького султана?

Махно в своїх діях був спочатку здержливо невтральний до Центральної Ради (практично він з її добою не зіткнувся), почав свою дію проти німецької окупації і її «реєстровиків-гетьманату, потім проти Москви білої, за тим проти Москви червоної, властиво рівночасно, бо коли на махновське новітнє Запоріжжя з Криму чи Ногайських Степів насували білі, то він, нещадно вистрілюючи ленінські «експедиції» в своє зіплля, ціллю яких було передовсім фізично знищити самого Махна, від Леніна брав зброю, щоб бити білих, а коли на Запоріжжя сунули червоні, ленінські, москалі, то він їх так само бив.

Чи Махно не був втілювачем і продовжувачем найкращих і найвищих традицій козацької минувшини в найновіших і найближчих до нас часах?

В чому це виявилось? Саме в тому, що він воював з кожною чужою силою, яка на Україні владу над українським народом хотіла взяти. Ми ще сьак-так здатні, бодай теоретично, зрозуміти людину, яка обороняючи своє життя, б'ється до останку, не дивлячись на число її побороюючих ворогів, бо ця людина знає, що піддатися ворогові — смерть, а оборона все таки дсе хоч надію. Так є й з нацією — і Махно бив усіх: і реєстровиків, і москалів білих, і москалів червоних, і десанти греків, і окупантів німецьких. Махно переможений, новітні запоріжці і їх рух **фізично** знищені, але чи було знищено Козаччину тим, що Байду повісили за ребро на залізному гакові фортечної башти у Царгороді? Не інакше є й тут. Махно став легендою цілої України, а Запоріжжя і ціла південна Україна, де він безпосередньо діяв, буквально духово жили цією легендою. Я кілька років проживав там, там я уперше почув політичну науку для себе про те, що «самостійну Україну можна здобути по-махновському...» На мос

здивування на таку науку, мій співбесідник, на років 10 старший за мене, ...яшко, додав: «підростеш — зрозумієш».

О, як її розумію тепер, коли я з праці професора Оксфордського університету, в якій він визбирав матеріали про Н. Махна (книжка під назвою «Махновщина»), я уперше довідався, що в пляні здійснення «Української Соціальної Революції» Н. Махно видав декрет, в якому під карою смерті заборонив пропаганду класової боротьби в **українському селі** і припинив торгівлю Україною на соціалістичні десятини універсалів Центральної Ради та «трудових» земельних реформ гетьманату, які багату, квітучу, щасливу, зможну південну Україну, історично вільну Україну, що під захистом Запоріжжя віками не знала кріпацтва, намагалися соціально закріпачувати в соціалістичні рямці універсалів Центральної Ради чи «трудові» норми гетьманату, які були в своєму естві соціальним і історичним абсурдом для південної України, для безпосередньої спадщини Запоріжжя. Махно «усуспільнював» (усоціальнював) багатотисячдесятирічній латифундії на півдні України всляких Фальцфейнів, Ахматових і інших «байстрюків Катерини», що їм та Катерина роздарувала Запорізькі землі ще за історично свіжої пам'яті нащадків запорожців. З нашої писаної історичної пам'яті ворог встиг вибити, що із зруйнуванням січової фортеці на дніпрових островах і переселенням на Кубань **невеликої** частини Запорізького Козацтва на території запорізької козацької державної автономії в рямцях суцільного українського національного масиву залишилась **більша** частина козацького населення цієї землі і що роздаровування землі Запорізької «байстрюкам Катерини» було **соціальною** ліквідацією політично ліквідованої Січі і Запоріжжя. Махно декретом про заборону навіть пропаганди (а не то що акції) класової боротьби на селі і ліквідацією нащадків «байстрюків Катерини» відновлював стан посідання Запорізького Козацтва, своїми соціальними реформами він нащадкам запорожців привертав пограбоване у їх предків. Через Українську **Соціальну** Революцію він революційно скидав соціальну систему окупанта і відновлював знищену окупантом соціальну систему козацьку, відбирав українську **ЗЕМЛЮ ВІД ФЕЙНІВ, МАТОВИХ І ПЕРЕДАВАВ ГАРМАШАМ, СТЕРНОВИМ, МАХАЙЛАМ, ЗАСТАВСЬКИМ** (ці прізвища взяті першими, які, прийшли у голову з моїх знайомих і приятелів, коли я там жив — на півдні України. Ці прізвища пішли з функцій, що їх прадіди повнили на Січі у війську: гармаш, стерничий, махайло — той, що сигналізи чим команди передавав; заставський — щось робив на запорізькій заставі).

Полуботківці у Києві і махновці на широких просторах запорізьких земель були тільки найяскравішими льокальними подіями в суцільному морі новітньої історичної фази козацького руху. І Кубанське Козацтво зразу ж стало органічною часткою того руху.

Україна 1917 рік зустріла новим вибухом величезної сили **КОЗАЧЧИНИ**. Цей виступ Козацтва і Козаччини фізично був зліквідований зі смертю останнього повстанця, що загинув десь у роках 1923-24.

Властивим історичним змістом подій 1917-21 років на Україні був новий вибух козацької національно-визвольної війни. Дві причини зумовили його поразку. Першою причиною поразки

було те, що цей рух не здолав опанувати місто, і другою, — що цей рух зсередини розсаджували московські реєстровики» «під Україну».

РОЛЯ МІСТА В НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНІЙ БОРОТБІ

Місто на Україні, як цілість, ніде і ніколи не було протиставним українському національно-визвольному рухові і боротьбі, ні ідеям і цілям козаччини. Ворожі Україні елементи міста — безпосередній ворожий військовий апарат та апарат адміністрації — були, є й будуть краплиною в цілості, а так звані зросійщені, обмосковлені елементи міста чи напливовий елемент чужий, є явищем політично пасивним. В 1917-20 роках місто ніде і ніколи на Україні не ставило жодного спротиву жодній силі українського походження й активно, як уміло, цю українську силу підтримувало. Першою організованою військовою силою українського міста, яку я особисто бачив і знаю, були два залізничні полки Української Армії, що їх вели з Києва у «чотирикутник смерті». Це були переважно молоді хлопці, сини залізничників київського залізничного вузла і залізничних майстерень, депо Києва. Я ніде і ніколи не чув і не зустрів, щоб Москві десь вдалось або пощастило організувати з українських робітників Києва хоч маленький військовий загін, що діяв би проти України. Навіть Одеса, найбільше «інтернаціональне» місто України, видала організовані військові українські частини, що опанували місто зсередини, і контролювали в ньому та забезпечували українську владу протягом кількох тижнів. Кістяком і боевою силою того руху в Одесі були портові робітники. В новітньому українському козацтві були великі маси міщан, як і в давнину. Один з невеликих отаманів того руху на Поділлі місяцями мав під своєю адміністрацією кілька повітових міст, а ще більше дрібніших міст, кілька разів захоплював місто Вінницю, але тримав її в своїх руках день-два й залишив без жодної військової потреби і konieczности. В другому кінці України Махно фактично мав у своїх руках десятки значніших міст, у тому числі Катеринослав, Запоріжжя, Кривий Ріг. Харків лежав перед ним відкритий, але він не знав, як міста опановувати так, як він панував у селі і малому місті.

Невелике і мале місто політично, соціально й економічно опанувати в умовах національно-визвольної війни є відносно легко і просто: установивши політичну владу у невеликому місті (10-20 тисяч населення), забезпечивши дію адміністративного апарату (поліція, суд); це невелике населення міста, що в основному й до тих пір жило з економічних місцевих зв'язків з оточуючим селом, і далі, по-старому буде жити нормальним для нього трибом життя і вплив тотальної, всеукраїнської національно-визвольної війни, на цей місцевий комплекс міста-села не буде мати жодного суттєвого впливу — на черговий четверговий базар село з радіуса 10-15 кілометрів привезе бракуючих місту 40-50 тонн зерна на тижневу потребу цього міста. Фактично ця потреба, з уваги на те, що мале місто значну частину свого життєвого раціону поповнює власною продукцією, є ще меншою. Для такої економічної виміни не потрібно ні залізниць, ні магазинів, ні навіть знаряддя виміни — грошей — і цей зв'язок між містом і селом ніде і ніколи фізично майже неможливо перерва-

ти, бо він обмежується до простору з радіусом 10-15-20 кілометрів максимум.

Зовсім по іншому виглядає справа з великим містом. Київ потребує для свого денного прохарчування 500-600 тонн зерна (на тиждень 400-450 тонн), приблизно по одному повновантажному залізничному ешелону зерна щоденно. Через природний, самобіжний, місцевий вимін між Києвом і оточуючи селом цієї потреби ніякою мірою забезпечити неможливо, бо оточуюче Київ село потребує порядком виміни з Києвом, дістати з Києва щоденно до 100 тонн хліба. Оточуюче Київ село потребує дістати якусь кількість хліба для свого споживання тому, що це село, у відповідь на вимоги такого великого міста як Київ, перенесло основний тягар своєї продукції на молоко, масло, м'ясо, овочі, городину і т. п. коштом скорочення продукції «неприбуткового» зерна, що значною мірою своєї потреби в хлібі задовольняє з київського базару. Таким чином, щоб забезпечити потреби в хлібі населення міста Києва треба ще щоденно завезти яких 100 тонн хліба для села, що оточує Київ — в ближчі околиці. Очевидно, що хліб тут взято лише для прикладу. Він є в суті основною проблемою великого міста, великого промислового району, але поруч того є й інші проблеми: паливо для міста, світло, одяг, взуття, як і що місто замість прибуваючих ешелонів хліба буде відвантажувати взаміну

Цих проблем не могли на Україні розв'язувати московські реєстровики. Вони не вміли, не знали як їх розв'язувати і слухали, що пан накаже. Пан наказував «соціалізувати буржуазію» міста руками робітників, але реєстровики ті накази тільки белькотливо повторювали, але нічого не робили, бо боялись, а робітники й пальцем не рухали, щоб «різати буржуазію» й українське місто дедалі завалювалось в стан протрації й хосу та видавало сотні тисяч «мішочників», що йшли, їхали на «далеке» село по хліб. Невелике і мале місто, з причин пояснених вище, цього явища не знало — мішочників за хлібом. Мале місто натомість видало хмари «мішочників» з хлібом у великі міста в розшуках за сірниками, милом, сіллю, гасом і т. п., яких гостро бракувало в малому місті і на селі.

В розмові з одним визначним «реєстровиком» з Києва часів 1917-20 рр., я його запитав: «Чи ви щось робили для того, щоб Київ щоденно діставав 70 (сімдесят) вагонів зерна для своїх потреб, swojego куска хліба насущного». На це він відповів, що «Ви фантазуєте... стільки непотрібно». А коли на кусникові п перу я написав кілька цифр, він продовжив: «Дивись... я й не думав». Я вірю, що він не думав...

Козацький рух політично панував над містом, так як і над цілою Україною, мілітарно-адміністративно взяти владу над містом для нього не було жодних суттєвих труднощів (опановання Махном Катеринослава і інших міст, захоплення полуботківцями Києва, одеськими сємостійниками, Одеси), але козацький рух не міг опанувати соціально-економічної механіки міст, щоб населення мало що їсти і за цю їжу щось виробляло і своїми виробами за це платило, щоб діяв водогін, електрика, трамвай і т. п., бо всі ці проблеми у великому місті **технічно** були складнішими, ніж у малому місті з натуральним обміном з селом. Ні на одну мить не треба забувати, що велике українське місто в роках

1917-20 переживало тяжкі часи — голод і холод. Голод і холод у великому місті на Україні в часи національно-визвольної війни не був і ніколи не може бути союзником сил визволення України.

Об'єктивні труднощі в опануванні міста національно-визвольною війною в 1917-20 роках полягали в тому, що соціально-економічний механізм великих міст, нервова система міст була не в наших руках, а в руках фейнів і матових. Махно знав і умів відібрати у них латифундії і вернути нащадкам пограбоване у прдсідів, але не знав що і як робити з Криворізькими сталеварнями, що були в руках фейнів і матових, а від їх дії чи нечинності залежав щоденний насушений десятків тисяч сталеварів — душею і серцем козаків. В селах національно-визвольний рух увесь соціально-економічний механізм села і малого міста передав у руки соціально-економічної самодіяльності населення і ця самодіяльність ліквідувала в селі фейнів і матових та кілька років щедро видавала для національно-визвольної боротьби кров і хліб. Національно-визвольна боротьба цього не зуміла зробити в місті — не передала цієї самоуправи міст в руки мас міста — робітників і міщан, ліквідувавши й тут фейнів і матових. Прикладом, досить було місцевій самоуправі міста Києва організувати радіальний рух місцевих поїздів на віддаль до 100-120 кілометрів довкола Києва, в складі кількох пасажирських і кільканадцяти вантажних вагонів в кожному та дозволити в цих поїздах вільно їздити і разом з собою, в вантажних вагонах, возити всілякі вантажі в Київ і з Києва (чи інших великих міст), щоб ліквідувати «мішочництво» і розв'язати, в максимальній мірі, проблему місцевого постачання Києва. Соціально-економічна самоуправність Києва найшла б дороги до Донбасу по вугілля і до Одеси по сіль та рибу. І велике місто для національно-визвольної боротьби так само, як й українське село, почало б видавати кров і хліб у вигляді промислової продукції, з рушниць і набоїв починаючи.

ПРИЧИНИ НАШОЇ ПОРАЗКИ

В першому турі козацької національно-визвольної боротьби ншої доби ми не опанували соціально-економічного механізму міст. Це було одною з основних причин нашої поразки. Першою. В наступних, очевидно ж що вона буде надолужена, так як це було в минулому, коли козаки були господарями й в Києві.

Другою причиною, як сказав вгорі, перша війна найновішої Козаччини зазнала поразки тому, що національно-визвольний рух зсередини зрадили і розсаджували новітні ресстровики. Відозва полуботківців у липні 1917 р. їх означила **зрадниками**, себто, означенням вичерпним і не припускаючим жодних інтерпретацій, як ось теж слово «ресстровик», яке намагаються витовкмачувати на два боки. Ворог ніколи не називає речі властивим іменем, бо тоді кожен їх сразу впізнає, а він їх назве анонімовим словом, прикриваючим — «ресстровий козак» — і в цей уніформ вдягне одного відданого собі до смерти зрадника, а на зовнішню «українську» уніформу наловить до ресстру десятки «дурних хахлів», себто чесних, але наївних людей.

Другою причиною поразки новітньої козаччини була зрада «рабів, підніжків, грязі Москви, заршавського сміття».

Обидві причини є рівнозначно вразливими. Першу в наступному турі триваючої війни можна уникнути опануванням вищих форм мистецтва національно-визвольної війни, другу можна уникнути застосуванням вищої міри чуйності до ворога. Їй передусім до «свогого» зрадника. Полуботківці мали гострий історичний інстинкт на значення і ролі зрадника, але не впізнали зрадника в натурі. І за те заплатили поразкою і головами.

РЕЗЮМЕ:

1. Історія населення українського простору є такою, що вона протягом сторіч зитворила тип свободоловної людини особливо твердого характеру. «Руська Правда», що на 100 років є старшою від англійської «Великої Хартії», є історичним документом, що висловлює цей твердий свободоловний характер нашої нації. «Руська Правда» втілює найвищу точку суверенного становлення і державної організації нашої нації.

Подібно до того як в Англії «Хартія» прийшла у висліді внутрішньої національно-консолідаційної боротьби, так і в нас, на сто років раніш, «Руська Правда» прийшла у висліді внутрішньої боротьби за свободу людини в консолідованій національній державі.

«Поучення» Володимира Мономаха дітям є історичним документом, який в концентрованій формі висловлює занепад внутрішньої організації нації, втілений в «Руській Правді». «Поучення» свідчить про те, що внутрішня соціальна організація нації вільних людей поступово деградує до зруження й обмеження волі людини. «Руська Правда» була правом, конституцією, «Поучення» вже висловлює не охорону й зміцнення права, конституції, а закликає до ласки, до чеснот, до милосердя, а не до виконання обов'язків права.

Республіканізм Новгороду, політичний авантюризм (засуджений в літописі) Святослава, опозиційна боротьба боярів з князями (в найбільше драстичних формах нам відома з історії Галицько-Волинського, Новгородського, Київського князівств) і т. п., були виявами історичної деградації основ національної організації, що були установлені в нашій першій історичній конституції, «Руській Правді».

«Руська Правда» висловлює конституцію нації, «Поучення» Володимира Мономаха висловлює інструкцію князям-феодалам про управління їх феодами. В цьому «Поученню» вже не існує супремату Русі, як державно-політичної догми; державно-політичною догмою в ньому є феодал, а Русь залишається вже чимось емотивно-сентиментальним.

До тієї пори, поки нація йшла до «Руської Правди», до всенациональної консолідації, а в ній до уконститування волі людини, стара Русь не знала бунтів й міжусобиць, а Київ символізував націю. Як тільки стара Русь феодалізувалась, нація стала пасивною і байдужою до «приватних» інтересів своїх князів, бо ці інтереси в національно-політичному сенсі були фальсифікатами під Русь-націю. На час «Руської Правди» нація була вже так інтегрована, що Києва вже неможливо було заступити ні Черни-

говором, ні Галичем, ні Володимиром Волинським, не кажучи про Москву. В соціальному перекрої свободі «Руської Правди» для української людини не могли заступити жодні регіональні «свободи» феодальних князів. Ті «свободи» для української людини ставали дедалі все тяжчим ярмом.

Коли в 1240 році Київ облягли татари під проводом Батия, то в той час Київ належав до Галицького князя Данила, а в Києві сидів воевода Данилів — Дмитро. Кияни не піддавалися, а захищались до останку і за те були вирізані майже всі. Таким чином, через яких сто років після «Поучення» Володимира Мономаха, Київ був не столицею Руси, а провінцією, воеводством Галича. Очевидно, що в такім своїм положенні і ролі Київ не міг встояти проти татар.

Чому Київ став провінцією Галича, чому стався цей неперевершений абсурд в нашій історії? Тому, що наша свободолобна і тверда нація була, є й буде найбільше лояльною до своїх князів, правителів, президентів, отаманів, а деякі князі, правителі, отамани, президенти, гетьмани до своєї нації були нечесні і нелояльні. Уявіть собі, читачу, на завтра ситуацію, в якій Галич став би столицею України, а Київ — провінцією, воеводством. Чи це була б самостійна Україна і чи така «самостійна» Україна встоялась би, хоч би навіть перед черговим напасником кияни, як і в 1240 році, всі лягли трупом?

Розклад і деградація національного проводу завалили стару державу — Русь.

2. Литовська доба в нашій історії була добою догнivanja і зникнення історично збанкрутованого нашого старого національного проводу і ним запровадженої в середині національної анархії і безправства. «Поучення» Володимира Мономаха є декларацією тієї анархії. Багато людей не розуміє, що морально-етично твір, яким є «Поучення», своїм формальним змістом, в історично-політичному сенсі, є документом проклямації соціально-політичної анархії, бо він норму права замінює моральною ремінісценцією.

3. В добу найбільшого занепаду нації і найтяжчого поневолення її чужинцем козацький рух започаткував відродження нації. Умиряючий Володимир Мономах в «Поученні» умовляв бути добрими християнами і т. п., запорожці ж на Січі питали новика: «В Бога віруєш?... Перехрестись». І все. По тому, коли виявилось щось з цим незгідне, то тому, хто криво, фальшиво, перехрестився, просто стинали голову. Володимир Мономах забув, не знав чи не розумів, що він зобов'язаний був повчати своїх дітей бути до смерті вірним «Руській Правді» і нещадно рубати голови тим, хто на цю правду замахнеться, і тому Київ став провінцією Галича. Запорожці почали з того, чого не зробив Володимир Мономах — вони почали з присяги на руську правду і нещадно стинали голови тим, хто цю присягу порушував. У висліді цього запорожці з Січі прийшли до Києва на чолі з галичанином гетьманом Петром Саг'йдачним, а ціле Запорізьке Козацтво, на чолі з своїм гетьманом-галичанином, стало членом Київського Боговласного Братства — організації київських міщан, що через століття зберегли, втримали і до відродженої в козацтві України донесли серце, душу України — її Київ. Нашадок Мономаха, Данило, з Києва зробив провінцію Галича, а славний галичанин Саг'йдачний знову поста-

вив Київ на своє місце і всі українські галичі, чернигови, львови, володимир-волинські зробив провінціями Києва. **Козацтво відновило Русь.**

Козацтво відновило і розбудувало суспільство вільних людей, дало цьому суспільству нову соціальну організацію «без холопа й без пана». Ця соціальна організація суспільства вільних людей через століття випробувань виявила себе доброю сильною і відпорною на внутрішні загинання. Соціальна організація козацької України на століття випередила демократію кромвелівської і покромвелівської В. Британії і соціальну демократію ковбойської доби Америки, а та ковбойська доба була основою, фундаментом того чуда, що нині зветься ЗДА.

4. Невдачі і поразки козацького руху, як руху відродження і боротьби за визволення української нації, зумовлені тим (і єдином), що зовнішні вороги нації увесь час намагаються розкласти боротьбу за визволення України зсередини. Використовуючи для цього колишні старі залишки української збанкрутованої верстви старої Руси, верхівки національної здеморалізованої інтелігенції (церковна верхівка), витворюючи сурогати козацтва під назвою «реєстровиків» і т. д. і т. п. ворог намагається знищити політичну суверенність нації — Переяславські, Гадяцькі і т. п. умови, і впровадженням порядків соціальних відносин всередині нації, чужих і ворожих духові і еству нації, націю поневолити соціально, знищити волю української людини. Авжеж, наприклад, соціальне поневолення людини в гетьманській Україні під Московою було соціальним «раєм» в порівнянні з Московщиною, але це було невілництво людей під «своїми панамі». І тільки наш примітивізм в історичному думанню може «історично» оправдувати цей факт тим, мовляв, що «скрізь так було». По-перше, не скрізь так було, бо в той час в Європі селянські жакерії і реbelie проти нестерпного соціального поневолення були постійними: в Англії відбулася революція Кромвеля, сучасника Богдана Хмельницького; в «новому світі» — Америці — формувалась і розквітсла американська нація «без холопа й без пана». По-друге, — українська нація має традицію вільної нації з часів старої Руси. Як може нація жити за соціальними універсалами Богдана Хмельницького, чи його ще менше щасливих наступників, з Іваном Мазепою включно, коли вона віками жила і формувалась за соціальними нормами, які зібрані в «Руській Правді»?

Змагання людини до волі є категорією надісторичною і позаісторичною, себто вічною і незмінною. Життя нашої нації за всю його історію було дуже тяжким, а тому кожний здобуток нації в боротьбі за волю нації і волю людини в ній є дуже дорогою заплачений, щоб з нього людина добровільно зрезигнувала. Боротьба нації проти власних панів і дуків була й є історично оправданою і справедливою, бо позиції і «привілеї» тих «козацьких» панів і дуків впливали не з суверенітету і волі нації, а з «привілеїв» польських королів й «указів» московських царів і цих «привілеїв» нація їм ніколи не давала і не дасть. Всілякі базісіння багатьох наших істориків і нечесних або нездібних політиків про «анархічність» і «реbelieянство» нашої нації є історичним абсурдом, наклепом. Анархічна нація ніколи

не була б здатна видати з себе таке явище, що в нашій історії зветься козацтвом.

5. Національно-визвольний рух і боротьба нації в сучасні нам дні може бути успішною тільки як процес продовження козацької боротьби. 1917-20 роки показали і довели, що на цей шлях нація й стала. Поразка в 1917-20 роках зумовлена тим, що ворог, під виглядом «культурно-освітньо-демократичної» України, витворив на Україні свою п'яту колону «реєстровиків» і з їх допомогою козацький своїм змістом національно-визвольний рух дезорганізував зсередини і на спілку з ворогом — Москвою і Варшавою — його здушив.

Сьогодні положення є іншим, ніж воно було в 1917-20 роках. Коли в тих роках проф. М. Грушевський міг бути московським політичним «реєстровиком» (не перечисляючи легіона менших) й «українським» істориком та лідером, то нині того положення на Україні немає — новітніх драгоманових, грушевських, винниченків... на Україні немає і бути не може. Можуть бути тільки тичини, корнійчуки і т. п., не «реєстровики», а з «кокардами на лобі», себто нині Москва на Україні не має своєї п'ятої колони, а лиш жандармерію з «місцевих». Різницю між «реєстровиком» і жандармом тут пояснювати не потрібно. З другого боку, — поневолення нації таке тяжке і всеобіймаюче, що його вибуховий потенціал незмірно зріс. Згадймо собі, що козацтво виникло не з «гараздів і достатків», а з крайньої межі поневолення й упослідження людини.

Зараз на Україні знову заіснували всі умовини для нового вибуху козацької національно-визвольної боротьби і ці умовини є лагіднішими ніж вони були в 1917-20 роках — московська п'ята колона на Україні нині не існує, а ярмо поневолення тяжке і ненависніше, ніж воно було напередодні 1917-20 років.

Я навіть думаю, що новітня фаза національно-визвольної боротьби почнеться з новітньої Гайдамаччини.

ЖЕРТВУЙТЕ
на пресовий фонд
Вашого журналу
» А В А Н Г А Р Д «

ДВІ РІЗЬБИ-ПАМ'ЯТНИКИ

Олена ЗАКЛИНСЬКА

Українці на Американському континенті, в поклони та пошані перед своїми наймогутнішими поетами, прославили їх творчий дух безсмертними пам'ятками в скульптурі, а саме: Тараса Шевченка та Лесі Українки.

Майстерні руки двох наших визначних різьбарів, Андрія Дарагана та Михайла Черешньовського, вирізьбили постаті якраз тих двох поетів, які вийшли з української нації і літератури на всесвітні шляхи та своїми піснями-поезіями будять серце й дух українця та викликають подив у чужинця.

*

Шевченко, великий майстер слова й пензля, віщим духом бачив правду історії сучасності й майбутності, коли кликав »Мертвих, живих і ненароджених« до діла й боротьби за державні права:

»Борітеся, поборете, вам Бог помагає,
За вас сила, за вас воля і правда святая!«

Він провістив: »Встане Україна і розвіє тьму неволі...!« — і цими надхненними словами підтримує українців у боротьбі і праці, в надії і вірі, що життя не марно проходить, а криє в собі цінності, пов'язані зі змаганням за визволення Батьківщини й закріпачення її меж та надбань тисячелітніх діл наших предків і нас самих у сучасну пору.

Шевченко вказує шлях і наказує: »Не спати на волі«, не загинути без сліду, »встать на ката знову«, щоб могли вільно »серцем жити і людей любити«. Слава поета-пророка стала світлом України, святістю і обов'язком кожного українця, де він не знаходився б. Увесь український народ схилив голсу в поклони перед генієм Тараса Шевченка у пропам'ятні роковини з дня його смерті і гідно відзначив ці роковини, притягаючи й інші народи до звеличання нашого найбільшого поета і його творчого духа.

*

Почесне завдання різьблення постаті поета Тараса Шевченка для українців Канади, припало мистцеві-різьбареві Андрієві Дараганові, на основі рішення Мистецького журі проголошеного

Пам'ятник Тараса Шевченка перед будинком парламенту у Вінніпегу, Канада. Побіч пам'ятника (зліва) прем'єр-міністр Манітоби Даф Роблін і міністр в уряді Онтаріо Іван Яремко, в поклони перед Великим Тарасом.

конкурсу на проєкт пам'ятника. В Нью Йорку, в одній із залів Літературно-Мистецького Клубу, проходила праця над пам'ятником від самих основ, аж до завершення скульптурної композиції, яку я мала нагоду спостерігати продовж процесу виготовлення.

Мистець Дараган творив образ Того, хто мав силу притягнути до себе і своїх дум-пісень людей кожного віку й стану; Того, хто мав відвагу, не маючи вільних рук і тіла, взивати цілий нарід до дії проти неволі і Того, хто зумів перетворити минуле, сучасне Йому і майбутнє — у звучні акорди незрівняної поезії та у вимовні і неповторні образи свого малярського хисту.

Таку ж силу виразу мусів мати пам'ятник-різьба Тараса Шевченка, якими були творчі діла і дух поета.

*

Пам'ятник представляє Тараса Шевченка в сидячій позиції, голова в задумі, відкритий, задивлений у простір погляд, притягає, промовляє, пророкує, навчає... Плоскорізьби у стіп Шевченка — це Його думи-діти, які не покидали серця поета за все Його страждальне життя, це думи-пісні України, її обличчя та історія: «гайдамаки» — борці за право людини на власній землі; «Катерина» — з політичним забарвленням і осторогою перед москалями-наїзниками; сліпий «бандурист — орел сизий» — свідомий свого покликання і національно-мистецького завдання. Плоскорізьби, розміщені з трьох боків пам'ятника, це: середня, що віддзеркалює епіку поета; бічні: одна — це образ страждання українського народу, друга — образ боротьби України за волю і державність.

В реалізації побільшення різьби-пам'ятника Тараса Шевченка допомагав мистцеві мистець-різьбар Василь Коваль з Вінніпегу.

* * *

Друга різьба 1961 р. — це постать-статуя Лесі Українки — Лариси Косач-Квітки, визначної української поетки, званої «Кассандрою України»^{*)}. Пророчістю і силою душа поетки Лесі Українки близька духові поезії Т. Шевченка, хоча тематично їх твори дуже різні. Лірика й драми Лесі Українки — це шедеври української поезії, це напярмні не лише поетам, але й бойовикам за визволення нації. Там знаходимо слова відваги, як слова ватажка в бою:

^{*)} Кассандра — антично-грецька пророчиця, дочка короля Пріама.

**Пам'ятник Лесі Українки, встановлений в Клівленді.
Побіч пам'ятника його автор — Михайло Черешньовський.**

»Поет не боїться від ворога смерти:
Бо вільная пісня не може умерти!«

Леся Українка, »нова людина« пройденої доби, яка »незломною крицею« проходить з нами всі етапи нашого культурного, громадського і політичного змагання. Вона зразок духової і моральної сили Провідника, знеможеного недугою, але все таки невгамованого в боротьбі за »вільні співи в Ріднім Краю«. Леся нехтувала особистим життям у світлі національних ідеалів: »Для інших і доля, і щастя хай буде, собі я бажаю не сну, а життя!...«, під яким вона розуміла життя одиниці, свідомої важкого поневолення Рідного Краю і боротьба з окупантом-Москвою. Поетка бажала запалити братів пророчим словом, »одиноким даром безсилої жінки«: »Збуджу вогонь я у серці чийм?«. Сила сповнення її слів досягла нас і тепер:

»Чи довго, о Господи, чи довго,
ми будем блукати і шукати
Рідного Краю на своїй землі...?
Так доверши ж до краю тую зраду,
розбий, розсій нас геть по цілім світі,
тоді, либонь, журба по Ріднім Краю
навчить нас, де і як його шукати!«

Провість Лесі Українки, Кассандри України, сповнилася і відносно неї самої:

»Вперед! Прагну волі, у світ пора мені!«

Ця пора настала саме тепер, якщо йдеться про вшанування поетки пам'ятником-різьбою. Її твори постали здебільша поза межами України, яка була її до болю дорога, і з якої вона черпала своє надхнення. Леся далі йде у світ...

З собою несучи лиш рідні пісні...
Бажаю так скінчити свій шлях,
як починала: з співом на устах!«

*

Мистець Михайло Черешньовський, студіюючи постать поетки Лесі Українки та її духове обличчя, споріднився з силою та ніжністю її глибокої поетичної душі й різблючи статую, разом з нею проспівав гимн туги за Україною:

»І все таки до тебе думка лине,
мій занапащений, нещасний краю!«

Духове життя Лесі характеризує інтелект, мистецька зрілість, глибока проникливість і ніжність психіки, сильний поетичний порив, енергія, рішучість, невгнутість, дух краси і боротьби, як це висловлюють знавці-критики живої творчої особовості поетки. Ці поняття устійнювали і удари долота різьбаря Черешньовського.

якого творчі руки й дух — віддано, тонко й справно оживили нерухому статую і стрункій постаті поетки та її обличчю надали рис ясности й живучости. Багато динаміки цілій силуетці надає рух ходу, в якому представлена Леся перед нашими очима та квітка в правій руці, що викликає вираз символіки. Напевно в процесі праці над різьбою уста мистця повторювали, як і ми всі, її пророчі слова:

»Борись і добувайся Батьківщини!
— бо прийдеться загинуть у вигнанні
чужою-чуженицею в неслав'ї...«

*

Українці Клівленду в американській провінції Огайо, руками мистця Черешньовського, здвинули нашу поетку Лесею Українку на п'єдестал в славі та сяйві її творчої музи. Леся-Кассандра тепер промовляє до всього світу, оточена вільним повітрям американської землі, співає »Лісову Пісню« небозі, що »легкий, пухкий попілець ляже, вернувшись у рідну землю, в куні з росю там зросить вербицю, стане початком тоді мій кінець...«

Пісня Лесі вказала шлях і дала надхнення неодній чуйній душі, дала початок новим творчим ділам. Віщий »Сон« Лесі, здається, дуже актуальним у світлі грядучих часів і подій:

»Страшне повстане скрізь землі рушення,
із громом упадуть міцні будови.
Великий буде жах, велике Визволення!
Тоді спадуть всесвітні окови!«

Мистецький твір-різьба Михайла Черешньовського прикрашує один із парків міста Клівленду. Постать української поетки Лесі Українки — шляхетний твір неоцінених рук мистця — вирізьблена у своїй величі духа, в похідній, а не статичній, позиції, саме поставила свій перший фундаментальний крок на ґрунті, де поселилися українські мандрівники і де ця постать закріпить навіки провісний хід української поезії світами:

»Все бачить співець у широкім роздоллі, —
і небо, і море, красу світсу,
і людям співає він пісню нову.«

Різьбу »Леся Українка« мешканці Нью Йорку подивлялися на Мистецькій виставці творів М. Черешньовського і Л. Кузьми ще весною 1961 р. в Українському Народньому Домі при Другій Авеню в приміщенні малярської і музичної студії Л. Кузьми і Г. Мирошніченко-Кузьми. Можемо проспівати захоплені, в подяку мистцеві Черешньовському слова самої поетки Лесі:

»Душа моя ніколи не забуде
того дарунку, що весна дала.«

В ТАБОРІ »МОРИНЦІ«

Крайова Управа СУМ-у в Німеччині провадила в 1961 р. виховну працю не лише у власному таборі »Моринці« в Шонгав, але також повністю відповідала за таборове життя і виховний процес у таборі, організованому українською католицькою Церквою в Аахені. В обох таборах взяло участь майже 400 українських дівчат та юнаків. Табір »Моринці« розпочався 20-го липня і тривав до 14-го серпня, а табір ім. о. Маркіяна Шашкевича тривав від 10-го до 31-го серпня.

Сумівський юнацький табір »Моринці« в Шонгав відрізнявся від минулих таборів перш за все тим, що в ньому взяли участь понад 100 осіб старшого юнацтва, віком від 15 до 20 років. З їх рядів було створено булави кошів старших юнаків і юначок, а також булаву мандрівного табору, який був проведений на протязі 3-ох днів при участі 40 таборовиків. Троє старших юначок і 2 юнаків були включені також в склад Генеральної старшини табору і треба ствердити, що вони гідно виконували доручені їм обов'язки. Старші члени СУМ-у та запрошені досвідчені педагоги не мусли цей раз займатися щоденними проблемами таборового життя, а могли присвятитися чисто виховно-освітній праці, переводячи гутірки, даючи лекції для юних керівників сумівського життя в таборі і в осередках, вводячи своїх молодших друзів в ак-

тивне суспільно-національне життя.

Особливістю табору »Моринці« був його »інтернаціональний« склад. Тут крім 2 сотень молоді й дітвори з понад 20 місцевостей Західної Німеччини, брали участь 35 юначок і юнаків з 6 міст Франції та 2 юнаки і 1 виховник з Англії. Із дітей мішаного подружжя були у таборі двоє юнаків з Голляндії, кільканадцять з Німеччини, одна юначка з Греції. У сумівському »інтернаціоналі« не бракувало також і представниць з Америки (студентка-виховниця Леся Фалатюк, з Брукліну). Пізніше, як гості, приїжджали до табору друзі з Франції, Америки, Бельгії, Англії, Австрії, Італії.

Програма табору »Моринці« була побудована так, що кожний кіш мав окремі зайняття чотами старших юнаків, старших юначок, тих, що не знають рідної мови і молодшого dorostu. Тематика гутірок була різноманітна. Крім постійних виховників, у таборі цікаві бесіди переводили з юнацтвом виховники-гості, які приїжджали з Мюнхену на один-два дні, а інколи лише на кілька годин. В той спосіб таборовики могли познайомитися завжди з іншими українськими громадськими та науковими діячами і почути від них дуже вартісні доповіді. Виховниками-гістьми були д-р Г. Васькович, п. М. Брилинський, пані Олена Юрченко, ред. Д. Штикало, голова ЦПУЕН

В ТАБОРІ СУМ-у В ААХЕНІ

Частина учасників табору СУМ-у в Аахені під час Богослуження. Зліва: Леся Фалатюк, гість із ЗДА, яка виконувала обов'язки виховниці.

мгр. Я. Бенцаль, п. С. Бовдй, д. Кіселик (Франція), пан З. Франко (воєк американської армії) і інші. Постійно працювали з юнацтвом в таборі члени КУ СУМ-у в Німеччині Р. Дебрицький, В. Леник, Надя Василік, запрошений досвідчений педагог проф. В. Максимович, члени КУ СУМ-у у Франції, Оля Романчук і Б. Білогоцький, виховники з Франції С. Сенткевич, члени Управ різних Осередків СУМ-у в Німеччині, а саме: А. Капітанчик, В. Масло, С. Задорожний, С. Левчук, І. Морозюк; член КУ СУМ-у в Австрії П. Головінський, виховник з Німеччини С. Шумський, виховник з Англії С. Андрушків та інші. Кілька гурток з юнацтвом перевели також старші юнаки і юначки. Це була для них перша справа; деякі з них вже провадять в своїх осередках юнацькі гуртки, або будуть в майбутньому провадити. Велике зацікавлення у таборовиків викликав дискусійний клуб «На зеленій мураві», головою якого був юнак І. Варило з Гамбургу. В клубі ставлено під дискусію окремі теми. Учасниками дискусії були в першу чергу самі юнаки і юначки. Виховники лише прислухалися і служили досвідом та порадами.

Невідлучною частиною таборового життя була спортова діяльність, якою керував виховник проф. К. Джуґало. Самі юнаки спорудили в та-

борі скочню, очистили площі для відбиванки та бігів. Між деревами, коло коша молодшого юнацтва, розвішено було шкіряні мішки для боксерів-аматорів, а в коші старших юнаків була стрільниця, місце для джіу-джітсу та футболу. Дружина колунів м'яча була в нас досить сильна. Вона складалася з юнаків різних осередків у Німеччині та Франції; в своїх товариських змаганнях з німецькою молоддю міста Шонґав вона 2 рази здобула перемогу, а один раз програла. Вона вийшла переможцями також в легкоатлетичних змаганнях з тією ж групою шонґавців.

Кожного тижня в програмі таборування була передбачена одна прогулька. В першому тижні зроблено одну прогульку в поблизу лісистої і горбкуватою околицю. Прогулька була пов'язана з переправою через широке озеро. Пізніше більше, ніж половина таборовиків вирушила автобусами в цілоденну поїздку по горах Альпах. Крім Оберамерґав та Гармішу ми відвідали Міттенвальд, Фіссен, Кохельзее, Вальхензее, замок Людвіка II у Нойшванштайні. У кожному автобусі був один виховник, який подорожі пояснював околиці і порівнював їх з відповідними місцями в Україні.

На закінчення табору «Моринці» КУ СУМ-у перевела, частинно в присутності Голови ЦУ СУМ-у д. О. Ковалю з Брюсселі, юнацькі іспити. При прощальній ватрі кілька десятків юнаків склали Обітницю та Слово. Інші таборів ватри були присвячені якійсь події, а головно роковинам Т. Шевченка та М. Шашкевича. Сумівські вогні влаштували для

Цей відділ у нашому журналі можемо вести лише при активній допомозі всіх клітин СУМ-у.

Пишіть дописи і присилайте нам знімки.

В ТАБОРІ СУМ-у »МОРИНЦІ« В ШОНГ'АВ

Духовні опікуни таборовиків о. С. Дмитришин (УКЦ) і о. митр. прот. П. Дубицький із керівниками і виховниками. Перший справа: д-р М. Філь, Голова Центрального Тов. Суду СУМ-у.

себе окремі юнацькі коші, за-
прошуючи взяти в них участь
всіх інших таборовиків.

Гірше з сумівськими вогнями
було в таборі ім. о. Маркіяна
Шашкевича в Аахені. Там
таборування відбувалося в бу-
динку т. зв. Югендгерберге і
тому вся програма мусіла бути
приспосована до внутрішнього
правильника, який в тому домі
регулював все життя. Все ж
таки і там вдалося нам влаш-
тувати два вогні: один при-
свячений Тарасові Шевченкові
та о. Маркіяну Шашкевичу, а
другий — пращальний. На ос-
танніх вогнях відзначено юна-
ків, що здали іспити та прий-
нято від них Обітницю і Слово.

Кошовим табору в Аахені
був референт Ю. СУМ-у в Ні-
меччині, Іван Щур. Крім ньо-
го там займалися вихованням
письменниця і журналістка С.
Наумович; голова КУ СУМ-у,
В. Ленік; керівник осередку
СУМ-у в Аахені, С. Пацула;
виховниці А. Зварич, Леся
Фалатюк, Оля Романчук;
виховники М. Зварич, І. Захар-
ків, В. Білоус та інші. Релі-
гійним опікуном і властивим
організатором цього табору був
о. М. Іванців, парох північно-
західньої Німеччини. В таборі
брали також участь молоді ви-
ховники і виховниці, Леся
П'ятка, Жюзель Смолекевич,

Гриць Жемевка, Мар'ян Гадзецький та інші. Вони з великою жертвенністю взялися були до праці і мали гарні успіхи, хоч це була для них перша виховна праця з дітьми.

Учасники табору в Аахені мали також можливість ходити на прогульки в ліси та старовинне місто, колишню столицю великої європейської держави Карла Великого. Одну прогульку організовано було до Голляндії: молодші юнаки і дівчата залишилися у Фалькенбургу, а старші відвідали могилу сл. п. Євгена Коновальця, а пізніше Ден Гагу та морські береги.

На могилі Євгена Коновальця

о. Курилас (Бельгія), який був один тиждень в таборі, відправив Панахиду і виголосив слово до юнацтва та виховників. Від українців у Голляндії п. О. Кушпета привітав юнацтво над могилою, а курінний Борис Гаврилик склав від всіх, які прийшли на дороге для всіх українців місце, обітницю, що вони будуть працювати для визволення України і докладуть усіх сил, щоб виконати заповіти великого українського патріота і провідника українського визвольного руху.

В. Л.

Група юних членів СУМ-у з Франції, які брали участь в таборі СУМ-у в Аахені. Майже всі вони виконували працю вихователів ще молодших своїх друзів.

В ОДНОМУ ВИХОВНО-ВІДПОЧИНКОВОМУ ТАБОРІ

Перед нами таборова брама, зроблена з пов'язань кедрових дерев, а на ній видніє напис «Оселя »Веселка«, літній табір юнацтва СУМ», Актон, Канада.

На таборову площу вступ заборонений, про що зрештою говорить напис на дошці з поясненням: «Вступ на таборову площу заборонений, відвідини дітей у неділю від год. 2-4». До цієї пори залишилося нам багато ще часу, бо година рання — 9.30. Плануємо зайти до табової канцелярії та розвідати там про програму дня. І так розмовляючи, доходимо до другої стійки. Така сама процедура: привіт »Гартуйсь« — і заява, що до табору вступ заборонений. Відвідини дітей від 2-4 год. Докладно означуємо місце, куди хочемо зайти і стійковий запроваджує нас до табової канцелярії. Пригадується з прочитаного колись спогаду — похідна канцелярія: машинки до писання, купа паперів, книжок, прапорців, респекційних карток, спортове приладдя. Бракує хіба козацької зброї. За столом табовий писар в сумівському мундирі, похилений над якимось письмом. Пізнаємо його, бо вже від років має до діла з калама-

рем. Вітаємося та починаємо розмову. Він представляє нам коменданта табору п. Т. Волошина. Знайомимося з програмою дня і просимо про ближчі інформації про табір. Комендант ввічливо відповідає на наші запитання та інформує, що табір носить назву: Виховно-відпочинковий табір Юнацтва СУМ ім. Тараса Шевченка. Табір має 3 турі, по 2 тижні кожна. Перша тура розпочала табування 1 липня. В таборі тепер 130 дітей і 6 виховників. Командний склад має 6 осіб. Табір поділяється на 2 підтабори: дівочий і хлоп'ячий з обозними на чолі. Виховні справи веде головний виховник — Іван Фіголь.

У першій групі є переважно діти, в роках 5-12, що майже вперше знайшлися в таборі. Тому й назва підібрана: Виховно-відпочинковий табір. Виховники — це старші юначки й юнаки, що перейшли вишкільні табори і поза собою мають шість чи більше років табування. Попередніми роками виховниками були здебільша старші, а тепер старше юнацтво. »Треба помало передавати виховні справи в руки молодих, які себе взаємно кра-

ще розуміють» — каже комендант. «Нам »старикам» (вказуючи на свою сивину, хоч вправді він ще молодий) пора відходити. Служитимемо хіба порадами. Експеримент вдався і висліди гарні. За один тижень перевели, крім звичайних зайнять, дві ватри, вечір під Івана Купала з оригінальною програмою. А сьогодні, для завершення однотижневого таборування, підготували спеціальну програму, відмічуючи Шевченківські роковини. Готуємо несподіванку для вас» — дещо самовдоволено додає комендант.

»Ось глядіть« — показує комендант, вивівши нас за таборовий город. І дійсно перед нашими очима височить на горбку символічна могила Т. Шевченка, точнісінька відбитка первісної могили Шевченка біля Канева.

»Це робота наших найменших, це їх плян і наша гордість« — пояснює комендант. Наближаємося до могили. Могила, висипана на горбку, робить імпульсне враження. Ціла облещена травою, східці зроблені з кругляків дерева, а на самій горі вкопаний великий березовий хрест, обго-

Голова ЦК АБН п. Я. Стецько з комендантом табору д. Я. Сербинем знайомиться з учасниками табору в оселі СУМ-у «Верховина» біля Монреалю, Канада.

роджений плотиком. Підніж-
жя могили теж обгороджене.
По обох боках могили постав-
лені триніжні дерев'яні стояки,
вгорі прибрані галуззям ке-
дрини і завершені мідяними
підставками. «Це стояки для
вічного вогню, що його запал-
ють під час відкриття святку-
вань» — зауважує хтось з
командного складу.

Цілість робить помітне вра-
ження і мимоволі переносить
нас думками в роки, коли по-
мер Шевченко і його похоро-
нили на Чернечій горі над
Дніпром.

Щораз більше збирається
людей, заповнюють площу пе-
ред могилою. Починається Бого-
служба, яку відправляє нестру-
джений виховник, любитель су-
мівської молоді, таборовий ка-
пелян о. М. Цурковський.
Парами, рівним кроком захо-
дять на площу таборовики з
обох підтаборів і формуються
у два ряди. З молодечих гру-
дей несуться похвальні пісні
до Всевишнього.

Після Служби Божої в намі-
ренні українського народу, о.
капелян посвячує хрест, а від-
так служить панахиду за спо-
кій душі Тараса Шевченка;
вкопує пропам'ятну грамоту.
Завершенням Богослужбових
відправ була високопатріотич-
на й глибоко продумана про-
повідь про національного про-

рока, його заслуги для україн-
ського народу і про його мо-
гили біля Канева, і про зна-
чення символічної могили, ви-
сипаної таборовиками.

Пісню «Боже, вислухай бла-
гання» закінчилася перша час-
тина програми. Присутні вдо-
волені, батьки горді за те, що
руками їхніх дітей зроблено
пропам'ятну символічну моги-
лу. Чути голоси признання.
Свисток. Таборовики лавами
відходять обідати. Вони по-
спішають, бож після обіду ма-
ють зустрічати своїх батьків.
Вправді вони їх бачили зда-
лека, але зустрічатися з ними
покищо заборонено. Підходимо
до кухні. Гамірно, як звичай-
но поміж дітьми. Дівчата не-
терпеливляться, бо приходить-
ся їм ждати, поки хлопці за-
беруть обід. Хлопці сьогодні
перші обідають і перші будуть
з батьками.

«У нас справедливість, — ка-
же комендант, — хлопці перші.
Може і дивним це виглядає на
канадські обставини, — про-
довжує, — але в нас тут у та-
борі старі традиції шануються».
Обід смачний. Діти скоренько
«змітають» все, що принесли
до їдження.

Зустріч батьків з дітьми —
це одна велика обопільна ра-
дість. Ми не зчулися, як приї-
шла 5 година — початок II час-
тини Шевченківських святку-
вань. В програмі:

1) офіційне відкриття — ко-
мендант табору,

2) врочисте зложення вінка
під хрестом на могилі,

3) Заповіт,

4) запалення вічного вогню,

5) деклямації: «Учітеся брати
мої» — Ю. Башта і «Сон» (ури-
вок) — Євгенія Левицька. Обі
деклямації виконано на тлі ме-
ледії «Думи мої»,

6) зложення таборовиками
живого Тризуба і рецитація
«Встане Україна». Програму
закінчено могутнім «Ще не
вмерла Україна». Всі точки бу-
ли виконані якнайкраще.

З вдовolenням на обличчях,
піднесенням на душі, з ясним
поглядом у майбутність і гор-
дістю за нашу молодь виїж-
даємо з табору.

Учасник

З ТАБОРІВ СУМ-у У НІМЕЧЧИНІ

**Хор юнацтва СУМ-у в таборі в Шонгав, хоч невеликий своїм
розміром, але з успіхом виконував своє завдання, коли треба було
пісню привітати визначних гостей у таборі.**

На фотс: таборовий хор співає представникові міністерства.

МОЇ ВРАЖЕННЯ З ТАБОРУ «ЮНАЦЬКА СІЧ»

Далеко від нашої рідної України, на чужині, біля англійського села Чіддінгфолд, в оселі СУБ-у, щороку відроджується для нас «Юнацька Січ» — друга, «маленька Україна». Хоч вона не така гарна і не така мила, як наша Батьківщина, все ж таки панує в ній український дух, лунають наші пісні і на кожному кроці чути наше рідне українське слово. А на високих щоглах гордо майорять український національний та сумівський прапори.

Напочатку нашого таборування в «Юнацькій Січі» мали ми честь вітати Високопреосвященного Архиспископа Мстислава із ЗДА, Протопресвітера о. С. Молчанівського, члена Управи СФУЖО п-і І. Павликовську і п-і Б. Крушельницьку з ОУЖ-ВВ.

Архиєпископа Мстислава ми привітали згідно із старим українським звичаєм — хлібом і сіллю, а потім віршами і співом «Гість у дім — Бог у дім» та «Многая літа».

Після обіду Владика, в асисті о. Молчанівського, відправив молебень. Потім гість роздав нам, на пам'ятку з відвідин,

образи розп'яття Ісуса Христа. Щоб показати, що наше таборування не було лише відпочинком, що ми багато працювали над собою, під час попису для гостей юнацтво показало своє уміння. На закінчення попису Команда табору, виховники і юнацтво зробили спільну знімку з гостями.

В суботу вечером, коли вже добре потемніло на дворі, захопивши з собою плащі та накривала, юнацтво зібралось на другий з черги веселий та багатий враженнями вечір при таборовому вогні. Серед гостей були присутні о. П. Малюга, Генеральний Вікарій Екзарха українців католиків у Англії і Валії, І-ий заступник голови ЦК СУМ-у, голова СУБ-у інж. Я. Гаврилів, секретар Ради СУБ-у п. І. Дмитрів та інші. Після їхніх промов ми показували присутнім нашу програму, яка складалася з народних танців, співу, скетчів, вільноручних вправ та будування живих веж.

Задоволені і радісні, ми не хотіли покидати наш таборовий вогонь, який і грів і веселив нас. Але була вже пізна пора і ми мусіли йти спати. В шатрах, хоч і були ми трохи

втомлені, ми ще довго ділилися своїми враженнями.

На другий день, в неділю, ми встали трохи скоріше, ніж у звичайну неділю, бо вже о 8-ій год. 30 хв. о. Малюга почав відправляти Літургію.

На жаль, цілий ранок падав дощик, але наш Кошовий, д. М. Гринюк, не давав нам сумувати. Він своїм гумором і гарними жартами «розганяв» навіть найбільші хмари з дощем.

Але прийшов також і час, коли ми мусіли роз'їжджатися з табору. Кошовий, між іншими, звернувся до нас усіх з такими словами:

«...дякую в першу чергу Крайовій Управі СУМ-у за підготування табору, дякую СУБ-ові за те, що дозволив нам користуватися нашою розкішною оселею. Дякую пп. Чеканському, Муликові, Василюшину за дружню допомогу, про яку ми часто до них зверта-

лися. Особлива подяка від нас гостям-викладачам п-і Андрущенко, п-і Мак з Німеччини. інж. Я. Гавриліву, п. Чеканському, п. С. Фостуніві, п. В. Луціву, п. П. Цимбалістому.

Наш цьогорічний табір проходив під знаком Шевченківського року і під Шевченковим гаслом «Свою Україну любіть!». Я вірю, що ми багато навчилися про Шевченка і про значення його заклику...

Прощаючись з Вами, дорогі виховниці, виховники, юначки і юнаки, дякую Вам за дружню співпрацю і розуміння нашого найвищого ідеалу...»

Як знак подяки нашому Кошовому, залунало в таборі тричі грімке «слава». Кожний учасник табору обіцяв, що буде весь час працювати пильно в своєму Осередку СУМ-у, а на другий рік знову приїде до свого юносумівського табору.

Іван Олійник

Н. Ульм, Німеччина.

СКІЛЬКИ ДІТЕЙ — УЧНІВ РІДНОЇ ШКОЛИ ім. Ю. ЛИПИ В ТОРОНТО — У МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ?

В духовому рості дітей корисно позначувалась праця СУМ і Пласту. На жаль, до тих молодіжних організацій належало тільки 56,70% дітей. Докладніше — 42,20% дітей були членами Ю. СУМ, а 12,5% членами Пласту. Притаманний молоді гін до спорту притягнув 7,05% дітей, переважно хлопців, до молодіжних канадських

фізкультурних «клубів» — «Колумбус» та «ІМКА».

Членство в Ю. СУМ, Пласті і канадських клубах показує табелька:

кл. дітей	з того:		
	в Ю СУМ	в Пл.	в кан.
			кл.
1	72	15	6
2	80	28	12
3	63	30	6
4	53	36	6
5	28	19	3
6	19	10	7
	315	138	40
			21

(Із звіту Управи школи)

МОЇ ВАКАЦІЇ В ТАБОРІ

Обіцяв мені тато вакації і післав мене, як виховницю, на оселю Ю СУМ. Там дали мені 24-и хлопці від 6 до 14 років життя і казали багато їх навчити, а зокрема, «мейк шур», щоб говорили по-українському.

У день реєстрації майже кожна мама підходила до мене й просила, щоб я спеціально вважала на її сина. З приємністю я дала слово кільком мамам, але наступний пояснила, що окремої опіки над її сином забезпечити я не в силі, бо вже кільком приобіцяла... Але вийшло так, що я взагалі не мусіла опікуватися сином цієї пані, бо вона забрала його додому. Чому? Цього й досі не знаю.

Мені, як виховниці, команда табору визначила почесне місце біля щогли під час апелів. Я дуже тим врадувалася і за цю прислугу приобіцяла взяти увесь табір на гутірку «Про ціль таборування». Гутірка була вдала, бо всі гугорили, шкода лише, що я і хлопці мали інші теми.

Обід у нас був, звичайно, о год. 12.30. Це був одинокий час на протязі дня, коли юнаки вибігали точно на збірку (на вечері вони не спішилися, бо ці не були такі добрі як обіди). Властиво наші юнаки ні-

коли на збірку не вибігали. На обід вони збиралися п'ять хвилин скоріше. Ми мали дуже вихованих хлопців. Як їх не кликали по імені, то вони на збірку не йшли.

Деякі хлопці дуже любили співати, бо під час співу могли сидіти. Це була добра нагода для них починати гру «Де гребінь». Дотепер не знаю, як наші юнаки навчилися багато нових пісень і їх співали справді досить гарно.

Перший раз в таборі мала я нагоду зустрінутись із хлопцем-«проблемою». Це був Влодзьо. Він завертав очима так, що зіниць не було видно, а при тому сміявся з усіх, що з жахом просили його заперестати такі жарти. Він був, як ми казали, «екстрровертом». І справді. Влодзьо завжди був чимсь екстра, усе робив на виворіт-верт. Скільки я слів не стратила, щоб при перших обідах і вечерах намовити його їсти. Ніщо не помагало. Щастя хотіло, що одного вечора я зауважила, що він бере їдження, але тоді, як усі вже в паланках, а я була певна, що це якийсь дивак, який живе без страви.

Коли була нічна тиша, наш Влодзьо серенадував. На звернення уваги відповідав «а я

тут не люблю». Спочатку я думала, що знайду якийсь «підступ» і, як кажуть психологи, за його допомогою зміню Влодзя. Одного разу при грах, як Влодзьо вдарив мене дошкою, я, щоб засоромити його, кажу: «Якщо це справляє тобі приємність, то зроби це ще раз». І в відповідь — дістала дошкою вдруге. Наш Влодзьо завернув очі й з глупим сміхом на устах побіг далі. Мій підступ не вдався.

Коли прийшло закриття та-

бору, хлопці дуже гарно пописалися перед батьками. Усі таборовики приступили до св. Причасті у «наміренні українського народу, а на ватрі так гарно деклямували й співали, що я зовсім не пізнала тих «лінохів» та «оферм». Найбільше заскочив мене Влодзьо. Він схватив мою руку, вткнув у неї слизьку зелену жабу й, втікаючи, закричав: «Я тут буду знову на другий рік».

І я також, Влодзьо!

По. Друга

Спортова діяльність СУМ-у в Канаді

Останнього року Управа Осередку СУМ у Торонті, що адмініструє оселею «Веселка», рішила за всяку ціну побудувати спортовий стадіон. Цей стадіон мав би служити в першу чергу для спортових зайнять для учасників таборування під час літніх таборів. Також на цьому стадіоні мали б відбуватися спортові ігрища під час щорічних традиційних Здвигів СУМ. І саме ця справа увінчалась успіхом вже цього року. Завдяки двом українським фірмам опалової оливи **«Альберта Фюел Лтд.»** та **«Фючер Фюел Оіл Лтд.»**, які вплатили по 1,000 дол. кожна, вдалось закінчити кінцеві нівеляційні роботи, навести родючої землі, засіяти траву та штучний по-

гній. Без фінансової допомоги цих двох фірм спорудження стадіону було б немислиме. За ті пожертви від всього СУМ належиться найщиріша подяка. Варта при тому згадати також панів Я. Космину, Й. Тарашука, С. Федункова, В. Реку та М. Макуха, що особливо багато доложили безкорисної праці при самій будові.

На тому корисному куску землі вдалось розробити додаткові пляни таборування юнацтва СУМ: уможливити фізичне виховання молоді, що перебуває в рядах Юнацтва СУМ. Тепер на тому стадіоні можна відбувати різні імпрези, які тільки організуватиме СУМ у майбутньому.

Вже цьогорічний Здви́г СУМ. ХІІ-ий з черги, зробив у цьому напрямі перші кроки, додаючи до Здви́гу спортові ігрища. Тільки їх організатори можуть сказати, скільки було ентузіязму в очах кожного учасника спортових змагань, дарма що багато з них стрінулись із спортом перший раз у своєму житті.

Активну участь у спортовій програмі взяли Осередки СУМ Торонта, Ошави, Гамільтону. Були також представлені інші Осередки. Старше і молодше юнацтво змагалося в метях кулею, ратищем, диском, скоках у довжину і височину, в бігах на 100 ярдів (хлопці), бігах на 60 ярдів (дівчата), штафеті 100×4 (хлопці), штафета 60×4 (дівчата), бігах на 440 ярдів (хлопці) і відбиванці. Всі першуни були нагороджені трофеями, другі місця і треті були вирішені грамотами.

В метанні кулею перші місця здобули: Р. Чирський (ст. юн. — Торонто — 35'3"), М. Батюх — (мол. юн. Торонто — 27'2"), О. Башук (ст. ю-ка — Вінніпег — 22'1"), М. Куземка (мол. ю-ка — Віндзор — 20'6").

В метанні ратищем першунами були: Л. Лучка (ст. юн. Ошава — 150'10"), С. Лучка (мол. юн. — Ошава — 130'11"), Т. Дубик (ст. ю-ка — Ст. Томас — 56'10").

Мет диском: Р. Чирський (ст. юн. Торонто — 95'5"), А. Пшик (ст. ю-ка Ст. Кетеринс

— 40'2"), Л. Сблові́й (мол. ю-ка Торонто — 35'5").

Скок у височину: Л. Лучка (ст. юн. Ошава — 5'1"), Піку́-лик (мол. юн. Торонто — 4'1"), Т. Корчак (ст. ю-ка Гамільтон — 4'2").

Скок у довжину: брали участь тільки старші юнаки. Перше місце осягнув В. Мороз з Бофало — 18'7".

Біг на 100 ярдів: Л. Лучка (ст. юн. Ошава, час 11,5 сек.), Броварський (мол. юн. Торонто — 11,7 сек.), дівчата на 60 ярдів: Дмитрушко (ст. юн. Велланд — 9 сек.), Буратинська (мол. ю-ка — 9 сек.).

В конкуренції бігу на 440 ярдів для молодшого юнацтва взяв перше місце І. Таращук з Торонта в часі 1 хв. 5.1 сек.

Трофей штафети для молодшого юнацтва забрала Ошава, а перехідний трофей для дівочої відбиванки пішов до Гамільтону. Його уфундував власник крамниці спортових трофеїв, Федір Гаврилук, при 17 Ст. Джонс Рд. В загальному точкування за участь і місця поодиноких Осередків виходять так: Торонто 146 п., Ошава — 87 п., Гамільтон — 45 п., Бофало — 39 п., Віндзор — 27 п., Ст. Томас — 15 п., Велланд, Вінніпег і Ст. Кетеринс — 10 п. кожний.

Суддювали: мір. І. Бонк, С. Вільк, інж. М. Осадчук, М. Макух, Я. Космина і В. Луцук під головуванням Й. Таращука. Канцелярію вели Я. Космина і С. Федунків.

НА ПРЕС-ФОНД «АВАНГАРДУ»

На весілля п. Степана Юрчака і п-ни Валентини Куліш, що відбулося в суботу, 30 вересня ц. р., в Філядельфії, за ініціативою д-р Миколи Ценка, зібрано 60.00 дол. Зібрані гроші розділено: на Визвольний Фонд ОУН 30 дол. і на прес-фонд «Авангарду» 30 дол. Разом 60.00 дол.

*

На весілля п. Василя Свтушенка і п-ни Раїси Пащак, що відбулося в неділю, 24 вересня ц. р., в Філядельфії, Па., за ініціативою молодого, зібрано 57.00 дол. Зібрані гроші розділено: На Визвольний Фонд ОУН 30 дол. і на прес-фонд «Авангарду» 27.00 дол. Разом 57.00 дол.

Молодим парам бажаємо багато щасливих літ, а всім жертводавцям — щире спасибі.

Крім того відбулися масові спортові вправи, що їх підготував Є. Оришин, в яких взяло участь приблизно 100 юнаків і юначок. Була це одна із найбільш атракційних точок всієї спортової програми. Варта було б такий рід спорту надалі плекати.

Роблячи висновки із цілості, можна ствердити, що започаткований спорт для юнацтва СУМ може бути переломовою стадією у виховній роботі. Ставлення спортового виховання на рвні з іншим вихованням дає яскраві позначки живучості, молодості і творчих бажань для даної організації. А найважливіше те, що молодь якнайбільше того прагне і до того змагає.

В. Г-к

П-во Валентина і Степан ЮРЧАКИ

П. А. Микулин, Мюнхен — 4.10 НМ, Юні сумівці з Манчестеру — £2.10.0, п. Д. Хоман, Вінніпег — 2.50 дол. На весіллі в д. Я. Дусанівського в Нью Йорку присутні зложили 39.50 дол.

Всім жертводавцям Редакція і Адміністрація «Авангарду» складає щиру подяку. Молодій парі бажаємо щасливого подружнього життя.

Приєднали передплатників

Д. Степан Юрчак, Філядельфія, котрий недавно перебрав обов'язки поширення нашого журналу у Філядельфії, приєднав 10 нових передплатників. Щиро дякуємо йому за розуміння потреби пропагувати українське друковане слово.

В СТОЛИЦІ КАНАДИ

Ця знімка зроблена після «Свята Весни» і зложення іспиту I. і II. ступеня юними членами СУМ-у в Оттаві. Сидять (зліва направо): д. М. Іванюк, керівник Ю. СУМ-у; інж. З. Янк'вський, голова Ради Виховників; п-і Ю. Войчишин; м-р. А. Дзєрович і м-р. Т. Буйняк, член КУ СУМ-у.

Осередок СУМ в столиці Канади, Оттаві, існує від 1953-го року. На початках Осередок повів був досить широку суспільно-громадську працю хочби тому, що в Оттаві на той час не було, або майже не було, інших наших організацій. При-

ходилося тому-то влаштовувати різні імпрези самим або при допомозі інших громадян створюючи для таких цілей громадський ком'тет.

Сьогодні «старих» членів є 27, які не ведуть окремо якоїсь громадської праці, бо для тог»

існують інші організації і установи, лише спрямовують свою увагу на моральну і матеріальну допомогу Юнацтва, Управа Осередку на 1961/62 рр. складається з друзів: М. Лисий — голова, І. Іванюк — заст. голови, М. Ільків — секретар, В. Цупер — скарбник, М. Іванюк — кер. Юнацтва і Д. Коротушак — бібліотекар і кольпортер видань СУМ-у.

Відділ Юнацтва «Одеса» організовано в 1954 році з десяти членами. Початки були досить тяжкі, бо бракувало виховників. Помимо того Відділ з кожним роком зростав, і сьогодні нараховує 36 юнаків і юначок у віці від 9 до 17 років життя. В 1959 році організовано Раду Виховників. Від того часу в складі Ради Виховників зайшли малі персональні зміни, і на сьогодні Рада складається з семи осіб: інж. З. Янківський — голова, п-і Ю. Войчишин, п-і І. Малинівська, мгр. А. Дзєрович, д. М. Чуйко, мгр. Т. Буйпак (він же член КУ СУМ) і д. С. Харко — члени. Поділено Відділ на чотири рої, з ройовим на чолі. Керівником Юнацтва був декілька років друг М. Чуйко, а від 1961 року — д. М. Іванюк. Час-від-часу Відділ влаштовує різні імпрези власними силами, або при співучасті інших молодечих організацій. Кожного року Юнацтво бере участь в таборванні в оселі «Верховина» біля Монреалю.

Немаючи власної домівки,

Осередок з юнацтвом користуються залею при українській гр.-кат. церкві. Цю домівку сумівці часто перемальовують, а також дбають про потрібні декорації для сцени і т. п. В домівці приміщується «Рідна Школа», до якої вчащають деякі члени Ю. СУМ, а також сумівська бібліотека, що начисляє 250 книжок.

У вересні 1961 року організовано при Осередку Батьківський комітет, який почав відразу інтенсивну працю. До складу Батьківського комітету входять: п-і А. Кіналь — голова, і п-і А. Остапик, д. В. Кульчик, д. І. Іванків — члени.

З самодіяльних гуртків при Відділі Ю. СУМ організовано танцювальний гурток, який ведуть п-і Ю. Войчишин і М. Іванюк, і оркестру, якою керує інж. З. Янківський. Впорядку навчає д. С. Харко.

Накінець треба згадати, що О. СУМ взагалі, а Ю. СУМ в Оттаві зокрема, своєю скромною, але наполегливою працею, виробив собі серед оттавської громадськості добре ім'я, доказом чого є моральна і матеріальна підтримка зі сторони української спільноти в Оттаві. На жаль, є ще багато в Оттаві молоді, яка до СУМ-у не належить (ні до інших організацій). В тому напрямі Управа Осередку робить все можливе, щоб в ряди Ю. СУМ-у охопити якнайбільше число молоді.

М. Л.

УСПІХИ МУЗИЧНОГО ІНСТИТУТУ

Петро МАРЧЕНКО

Роботящим рукам,
Роботящим умам
Перелоги орать,
Думать, сіять, не ждять
І посіяне жать —
Роботящим рукам.

Тарас Шевченко

11-го червня 1961 року в залі Українського Народного Дому в Нью Йорку відбувся мистецький Другий Річний Виступ учнів Українського Музичного Інституту в тім же місті. Програму мистецького виступу укладено в 29 точках. Виконавці: учні й учениці, діти від 8 до 14 років, клас пані М. Байлової, пані Д. Каранович, пані Г. Мирошниченко, пані О. Гердан, пані Е. Чапельської і панів д-ра Пацлавського (Йонкерс), І. Соневицького, В. Цісика. Музичний супровід: п. Р. Хабурська, п. М. Цісик і п. В. Сенів. Програма складалася з гри на піаніно і скрипки, та з вокально-ритмічних вправ і танців курсу пані О. Гердан під її керівництвом.

Мистецький виступ показав до римання професурою Українського Музичного Інституту психологічної методи національного виховання і навчання за заповітом великого Тараса: «І чужого научайтесь, й свого не цурайтесь». В комбіновану програму внесені композиції світовідомих авторів, українські пісні в мистецькому опрацюванні українських композиторів або їх музичні твори. При такій методі своє найкраще пізнається і сприймається, а чуже справно оцінюється. По-

рівняння уможливорює дітям безстороннє отямлення і засвоєння. Через них дитина психологічно, без зайвої патетичної красномовності, національно усвідомлюється. Під враженням і впливом українських же пісень, музичних творів і танців емоціонально пробуджується в ній український творчий дух. Вона органічно стає частиною своєї нації, відчуває постійний зв'язок із нею.

З виступу видно: професура УМІ застосувала засаду індивідуального навчання й виховання, «не стриже» учнів-дітей «під один гребінець». Вислід дав професурі повне задоволення: мистецьке виконання учнів вище середнього дитячого рівня.

Мистецтві-педагогові доводиться перемогати тяжкі труднощі. При вправах дитина загинає не туди, куди вказує мистецька композиція. Дитина намагається поєднати свій світ, свої «ідеї», емоції, переживання, свою душу з висловом і виразом у творі композитора. Її світ не є ідентичний зі світом дорослого. Саме ж наповнення не є ані поєднанням, ані злиттям. Недосвідчений або педантичний педагог відразу скаже, що дитина нездібна до того мистецтва, яке він репрезентує. Досвідчений і непедагантичний педагог терпеливо, старанно, настирливо й щільно продовжує свою працю над дитиною. Наслідок: дитина досягає бажаної вправності й दिкує своїми успіхами педагогамистія. В звуки, в тони, в мо-

тиви, в ритми й виразовості композицій вона вкладає уяви свого світу, відчуження його, вираз своєї душі, кореспондуючі тим же в композитора. Її вправність вже індивідуально творча. Вона, може й невідомо, досягає мистецької правди й мистецького перевтілення, не втрачаючи своєї власної особовості. Від цього моменту дитину в навчанні й вихованні не зупиняють тяжкості насаження, вона здобуває осягнення за осягненнями. Здібність мистецького вникання і перевтілення вже не покинуть дитину і в її дорослім віці. Впродовж свого життя вона завжди буде зливати свій світ із тим же у композитора, вкладати в композиції власну душу й власну свідомість. Наколи ж вона сама стане мистецьким композитором, то передватиме у своїх творах свій внутрішній світ, свої психічні переживання й акції або безпосередньо, або через зовнішній світ, через спостережене, збагнуте й відчуте в нім або, навпаки, зовнішнє через внутрішнє, але завжди в насвітленні власного відношення до створеного.

Для мистця-педагога виявлення дитини мистецьких успіхів при вправах є найвищою моральною нагородою, сповняє його втішною радістю. Він набуває пересвідчення, що його учень не стане звичайним ремісником у своїй майбутній мистецькій професії і не зведеться на дублікат свого учителя, бо професійне ремісництво і дублікація нищать творчі мистецькі зародки в душі дитини. Наколи б його учень вибрав іншу галузь людської діяльності й праці, то і в ній він уже проявлятиме себе ініціативним працівником-творцем, а не стандартним ремісником. В цьому криється велике значення мистецького виховання дітей. Розбудження в дитини

творчого духа звінчує працю педагога-мистця над нею.

З педагогічно-виховної рації впорядковано числа виступу від наймолодших дітей до найстарших. Виступ закінчився малим ансамблем скрипачів із дітей різного віку. Діти спромоглися на чаруючий симфонічний концерт українських пісень. В ніжних, музичних, лагідних, згармонізованих мелодіях не зауважувалося жодної механічної тривіальності.

Беручи на увагу психологію дітей, як також і різниці в протягах навчання, годі робити будь-які закиди в недотягненнях мистецьких виконань. Душа спостерігача і чарувалася, й заповнювалася ними.

В музичних супроводах молоді піаністки М. Цісик і Р. Хабурська виконали своє завдання на належній висоті.

Виступ учнів курсу мистецької ритміки й танку під керівництвом мистця-маєстра українського сучасного, модерного танцю, О. Гердан (учні діти від 8 до 13 років, самі дівчачка), складався із розділів: а) в'язанка ритмічних вправ із співом; б) ритмічний танець-вальс «Музика грає» (гурт дітей); в) український танець-веснівка, «Кривий танець» (гурт дітей парами); г) український лемківський танець «Джурило» (діти в парах). Молоденька п'яністка В. Сенів згармонізувала свій музичний супровід із ритмами вправ і танцю.

І ритмічно-вокальні вирази, і танець маніфестували гимн і привітання Україні, урочисту обіцянку не втрачати з нею духового зв'язку, прагнення боротьби за її волю, певність у праці для Неї на чужині, були теж і виразом неохитності в набутті знання і культурного виховання, щоб бути корисними для України і в суспільстві, в якому діти виростають, а як усміхнеться їй

доля, то також і в ріднім їм українським народі.

»Маленькі наші ноги
Та знають свою путь, —
На службу Україні,
Як виростуть, підуть.
Маленькі наші руки
Так кріпнуть і ростуть, —
На службу Україні
Всю працю віддадуть.
Дитячі наші серця,
Та щире в них чуття, —
Любити Україну
Будемо все життя.
Маленькі наші ноги
Та знають куди йти, —
Вкраїну визволяти
Йдем, сестри і брати!»

Танці в розділах в) і г) є власне високо по-мистецькому виведені маестром О. Гердан українські народні танці. В опрацюванні їх вона не розійшлася з українською народньою творчою традицією. В основі в «Кривому танці» і в танці «Джурило» вона зберігла притаманні їм українські народні властивості й відкинула циркулярні форми клясичних танців та ламано лінійний ритм декотрих модерних, призначених для бавлення публіки. В особову поставу й спільну ритмічно-танкову пластику п. О. Гердан внесла переливний і перебіговий ритми з українських народніх пісень. У тих, переливномв й перебіговому, ритмах колихаються рослини, гойдаються дерева, котяться хвилі по річках і озерах, по луках та збіжєвих ланах. Вони ж вчуваються і в музиці шумів української природи та в співах українських птахів. Танець «Джурило» в цілому побудований на перебігових ритмах, його вираз — чиста ритміка. Висловлюючись музичною мовою, він укладений з поліритмів, ритмічних дєзів і бємолів, у термінології ж часово-просторового сприймання в неповних діменсіях. Тим у хореографічних композиціях

досягнуто повної мистецької модернізації обидвох танців. До речі, танець «Джурило» в різних відмінах і під різними назвами розповсюджений по всій Україні. Спільна назва йому була б «Жура». В нїм «журба з радістю обнялась».

За українською народньою танцювальною традицією однострій в «Кривому танці» і в танку «Джурило» український, добірно стилізований проєкту маєстра О. Гердан.

Ритмічно-вокальні вправи й зазначені танці, безперечно, розбуджують у дітей природний потенціал українського творчого духа. Мистецька, педагогічна праця маєстра О. Гердан є начасна і заслуговує підтримки.

Враження з мистецького Другого Річного Виступу учнів Українського Музичного Інституту в Нью Йорку такі: мистецьке виховання і навчання залежать від інтелекту, свідомості й хисту мистця-педагога. Ті ж самі враження доводять до переконання, що національна, мистецька, педагогічно-виховна праця УМІ є корисна й багата в наслідках.

В ТАБОРІ СУМ-у «КИЇВ»
Частина учасників табору СУМ-у біля Дітройту, ЗДА, викладають камінчиками тризуб у формі букв «СУМ».

**СИМВОЛІЧНА МОГИЛА
В ТАБОРІ Ю. СУМА »КАНІВ«**

Серед лісу на поляні
Гей, могила там стоїть.
Ой, кого ж там поховали?
Хто у ній там все лежить?

Хрест високий на могилі,
Він у сонці майорить,
І присутнім він що хвилі
Пригадає, говорить:

Тут Тарас ваш спсичиває
Народний поет-борець,
Його кожний пам'ятає,
Старичок і молодець.

До могили, до символу
Сум'вська молодь іде,
Вона бореться за славу,
Яка скоро вже прийде!

юнак О. С.

З таборового гумору

Таку пісню співали юнаки
юначкам в таборі »Моринці«, в
оселі СУМА »Холодний Яр«.

ВСІМ ДІВЧАТАМ

Ой колись дівчата наші
Вміння показали,
Як наплечники до спини
Всім попришивали...

Бо такі з них господині:
Так уже й ведеться —
Що збудують, то валиться,
Що пошпують — рветься!

А до кухні — Боже милий!
Їли б до нестями:
По репетку мчать, як буря,
Чогирма рядами...

Коли ж д'їде до роботи,
Кажуть: ми пасуєм:
Нехай хлопці собі роблять,
А ми — поглузуєм!..

Всі разом.

Осередок**Зібрана сума**

	£.s.d.
Брадфорд	53.12.6
Лестер	43.04.0
Манчестер	40.00.0
Ноттінггем	25.05.6
Лондон	24.07.6
Олдгам	13.14.0
Гал'іфакс	13.13.6
Ковентрі	13.06.0
Болтон	12.10.0
Рочдейль	11.11.6
Бедфорд	10.00.0
Гуддерсфілд	9.14.6
Аштон-у-Лайн	8.15.0
Доннінгтон	8.15.0
Блякбурн	8.08.0
Бері	6.19.0
Кіглей	6.18.6
Ст. Альбанс	4.12.0
Вашінгтон	4.11.0
Бірінггем	3.13.0
Тодморден	3.11.0
Скантгоп	3.08.0
Престон	2.15.0
Лідс	2.12.6
Гай Вико́мб	2.10.0
Мансфілд	2.07.6
Карлай	2.01.6
Ліверпуль	1.19.0
Глязгов	1.15.0
Кент	1.15.0
Шеффілд	1.14.6
Гльоссоп	1.11.6
Лечворт	1.10.6
Бертон-он-Трент	1.10.0
Діннінгтон	1.07.6
Селбі	1.05.6
Міддлетон	1.03.0
Гулл	1.00.0
Стокпорт	1.00.0
Горн Млл	18.0
Бістер	15.0
Врістоль	12.0
Перт	4.0

Разом £362.18.6

ПЕРЕДПЛАТА «АВАНГАРДУ» НА 1961 РІК

Умови передплати:

в ЗДА і Канаді	—	річно шість чисел	—	2.50 дол.
	—	одне число	—	0.50 дол.
в Англії	—	річно	—	15 шил.
	—	одне число	—	3 шил.
в Австралії	—	річно	—	25 шил.
	—	одне число	—	5 шил.
в Франції	—	річно	—	10 н. фр.
	—	одне число	—	2 н. фр.
в Бельгії	—	річно	—	100 фр.
	—	одне число	—	20 фр.
в Німеччині	—	річно	—	6.00 н.м.
	—	одне число	—	1.30 н.м.

В інших країнах відповідно до американського доляра.

Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE

Comité Central

72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

.....□□.....

ЧИТАЧАМ І КОЛЬПОРТЕРАМ «АВАНГАРДУ» В ЗДА

Просимо всі грошові розрахунки (передплату, задолженості тощо) за «Авангард» від нині робити лише через Головну Управу СУМА в Нью Йорку.

Адм. «Авангарду».

.....□□.....

ДО ЧИТАЧІВ-ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І КОЛЬПОРТЕРІВ «АВАНГАРДУ» У В. БРІТАНІЇ

Просимо всіх передплатників і кольпортерів у В. Британії своєчасно розчислятись за отримані журнали. Певне число передплатників як і кольпортерів є в постійному задолженню за журнал. Щоб оминати зайвих пригадок, просимо негайно розчислитись за отримані числа журналу «Авангард».

Грошові розчислення просимо слати перекресленими грошовими чеками (моні ордерами) на адресу:

Mr. P. Lenkiwsky
19 Hamilton Road,
Dollis Hill,
London, N.W.10.

.....

З Друкарні Української Видавничої Спілки
в Лондоні

Printed by Ukrainian Publishers Ltd.,
237, Liverpool Rd., London, N.1.